

1940. év 1. szám.

JEGYZŐKÖNYV

A SZEGEDI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁNAK

fennállásának ötvenedik évfordulója alkalmából a városháza közgyűlési termében 1940 február 11-én délelőtt 11 órakor tartott

DÍSZGYŰLÉSÉRŐL.

Jelen voltak:

- Varga József* dr. magy. kir. ipariügyi, kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter,
Rainer Ferenc elnök, *Grosz Marcel* és *Pongrácz Albert* alelnökök,
Aczél Alfréd, Alföldi Utazók és Kereskedők Egyesületének főtítkára, Szeged
Antal Dénés, iparostanonciskolai igazgató, Szeged
Aradi Béla, ipartestületi jegyző, Orosháza
Ábrahám Ferenc, építőmester, Szeged
Árkay Ferenc dr., min. osztályfőnök, kereskedelmi- és közlekedésügyi minisztérium, Budapest
Baár Jenő dr., Országos Társadalombiztosító Intézet hivatalfőnöke, Szeged
begavári Back Bernát felsőházi tag, kamarai tag, Szeged
Bakó László ev. ref. lelkész, Szeged
Bakos Sándor, ipartestületi előjárósági tag, Makó
Balla Szigfrid, a Magyar Kereskedelmi Csarnok főtítkára, Budapest.
Baló József dr. magy. kir. Ferenc József Tudományegyetem rektora, Szeged
Balog Gábor kamarai tag, Békés
Barát István kamarai tag, Gyula
vitész Barczy Gábor, kereskedelmi és iparkamarai alelnök, Budapest
Barabás György dr., Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főnökhelyettese, Szeged.
Bauer József kamarai tag, Szeged
Bauer József, Makói Kereskedők Egylete kiküldöttje, Makó
Bárdos Ede, Angol Magyar Jutafonó- és Szövőgyár rt. cégvezetője, Szeged

- Bársony József dr. ipartestületi jegyző, Hódmezővásárhely
 Bártfai László hírlapíró, Szeged
 Bárkányi Ferenc dr. műszaki vállalkozó, Szeged
 Bayer Zoltán kamarai tag, Orosháza
 Blantz Béla dr. kamarai tag, Hódmezővásárhely
 Beck Nándor téglagyáros, Szeged
 Becsky Antal pékmester, Szeged
 Bérey Géza hírlapíró, Szeged
 Bergl Zsigmond, Csongrádi Kereskedők Egyletének kiküldöttje,
 Csongrád
 Bittera Antal szabómester, Szeged
 Boda Bertalan kamarai tag, Szeged
 Bohata Bálint szabómester, Szeged
 Bokor Béla, magy. kir. külkereskedelmi hivatal tisztviselője, Bu-
 dapest
 Bokor Pál dr. ügyvéd, Szeged
 Borbély József, Szegedi Gyógyszerész Testület titkára, Szeged
 Börcsök Lajos, Első Szegedi Szabóipari Szövetkezet cégvezetője,
 Szeged
 Bruckner Ede kamarai tag, Szeged
 Bruncsák János kamarai tag, Szarvas
 Brünner Ármín kamarai tag, Orosháza
 Burghardt Imre, Orion bőrgyár rt. főkönyvelője, Szeged
 Burkert Antal kereskedelmi és iparkamarai alelnök, Pécs
 Buócz Károly műszaki főtanácsos, Szeged
 Czuczényi Sámuel ipartestületi elnök, Csongrád
 Czoczek Alajos ipartestületi elnök, Szeghalom
 ifj. Csajághy Lajos, tanfolyami szakelőadó, Budapest
 Csábi Sándor, Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Szövetségé-
 nek kiküldöttje, Szeged
 Csányi Ferenc műszaki tanácsos, Szeged
 Csányi Mihály szobafestő, Szeged
 Csányi Piroska hírlapíró, Szeged
 Csehó Károly pékmester, Szeged
 Csizmazia Kálmán ny. iparoktatási főigazgató, Szeged
 vitéz Csongor Árpád kamarai tag, Arad Csanádi Gazdasági Ta-
 karékpénztár vezérigazgatója, Makó
 Csurgó László lakatos, Szeged
 Dacsó Arnold fakereskedő, Szeged
 Danner János kamarai tag, Szeged
 Dáni János Szakszervezeti Bizottság kiküldöttje, Szeged
 Dálnoki Kováts Jenő magy. kir. kormányfőtanácsos. Országos
 Iparegyesület igazgatója, Budapest
 Déhm Péter férfiszabó, Szeged
 Dékány Sándor számvevőségi főtanácsos, Szeged
 Déry Sándor varrógép- és kerékpárkereskedő, Szeged
 Dobó Miklós cipész, Szeged
 Dobsa László dr., Ipartestületek Országos Központjának igazga-
 tója, Budapest

- Domán Mátyás lakberendezési kereskedő, Szeged
 Dudás Sándor fodrászmester, Szeged
 Endrey Béla dr. polgármester, Hódmezővásárhely
 Elek István ipartestületi elöljárósági tag, Makó
 Engel János, Alföldi Utazók és Kereskedők Egyesülete kiküldöttje,
 Szeged
 Eremics János dr., Szeged Csongrádi Takarékpénztár tisztviselője,
 Szeged
 Erdélyi András építőmester, Szeged
 Eszes Imre malomtulajdonos, kamarai tag, Kiskundorozsma
 Falkay Gyula dr. kir. ítélőtáblai elnök, Szeged
 Faludi Sándor malomtulajdonos, kamarai tag, Szeged
 Faragó Lajos, Szegedi Kenderfonógyár Rt. vezérigazgatója, Szeged
 bozói Fehér Ernő kir. ipari főfelügyelő, Szeged
 Fejér Miklós, Csanád vármegye főispánja, Makó
 Furbás Oszkár dr., Baross Gábor gimnázium igazgatója Szeged
 Fleissig Sándor, Makói Kereskedők Egylete kiküldöttje, Makó
 Fluck István dr. min. osztálytanácsos, kereskedelem- és közle-
 désügyi minisztérium, Budapest
 Fodor József ipartestületi elöljárósági tag, Makó
 Gaul Károly miniszteri tanácsos, iparügyi minisztérium, Budapest
 Gaballér Ferenc, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője,
 Szeged
 Gál Ferenc, Osztrák Magyar Bank ny. főnöke, Szeged
 Gál Márton ipartestületi jegyző, Medgyesegyháza
 Gálffy Ferenc dr. kir. közjegyző, Szeged
 Gellér József, Magyar Kender- Len- és Jutaipar Rt. igazgatója,
 Szeged
 Gesztelyi Nagy László dr. orsz. képviselő, Duna-Tiszaközi Mező-
 gazdasági Kamara igazgatója, Kecskemét
 Glattfelder Gyula megyéspüspök, Szeged
 Géczy Piroska kalaposmester, Szeged
 Glöckner József vegytisztító, Szeged
 Goldgruber Árpád kamarai tag, Szeged
 Gorondy Novák Andor min. osztályfőnök, kereskedelem- és közle-
 kedésügyi minisztérium, Budapest
 Gombos Mihály cipésmester, Szeged
 ifj. Göllner Károly, államépítészeti hivatal főnöke, Szeged
 Görgey István dr. v. orsz. képviselő, Országos Iparegyesület ügyv.
 elnöke, Budapest
 Gróf György dr. ügyvéd, Szeged
 Gubicza Sándor ipartestületi elnök, Orosháza
 Gubanovich Lajos, Első Szegedi Szabóipari Szövetkezet tisztvise-
 lője, Szeged
 Gunszt Sándor, kamarai tag, Szentés
 György Vilmos, villanytelep igazgatója, Hódmezővásárhely
 vitéz Gyulay Tibor dr. kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, Bu-
 dapest
 Gyuris István dr. ipartestületi jegyző, Szeged

- Hacskó Sándor*, Alföldi Utazók és Kereskedők Egyesületének al-
elnöke, Szeged
- Haggenmacher Henrik*, Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége
alelnöke, Budapest.
- Hajdú Sándor* kamarai tag, Orosháza
- Hartmann Mihály* hirlapíró, Szeged
- Hegedűs János* asztalosmester, Szeged
- Hergár Viktor* városi mérnök, Szeged
- Hézer Béla* bankigazgató, Orosháza
- Hilf László* hirlapíró, Szeged
- Hirling Dezső dr.*, Angol Magyar Bank szegedi fiókjának főnöke,
Szeged
- Hodács Andor* kocsigyártómester, Szeged
- Hoffer Jenő*, Szegedi Lloyd Társulat elnöke, Szeged
- Hollódi Kálmán dr.*, kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, Miskolc
- Horváth Dezső* asztalosmester, Szeged
- Horváth Ferenc* vendéglős, Szeged
- Horváth Szilárd* kamarai tag, Szeged
- Hudy József*, magy. kir. kormányfőtanácsos, Pesti Magyar Keres-
kedelmi Bank fiókjának főnöke, Szeged
- Hunyadi János dr.* ügyvéd, Szeged
- Hunyadi-Vas Gergely dr.*, m. kir. gazdasági főtanácsos, ügyvéd,
Szeged
- Illiás Gyula dr.* kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, Sopron
- Inokai Tóth Lajos* kamarai tag, Szentés
- Joannovics Ferenc* kamarai tag, Csongrád
- Józsa János*, Szegedi Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesületének
elnöke, Szeged
- Jung Péter*, állami felsőipariskola igazgatója, Szeged
- Kampf Erich* német birodalmi konzul, Szeged
- Karácsony István* papucsmester, Szeged
- Kardos György* festékkereskedő, Szeged
- Kardos Mihály* festékkereskedő, Szeged
- Kardos Mihály*, Orion bőrgyár rt. igazgatója, Szeged
- Kárpáti Imre*, Szeged-Csongrádi Takarékpénztár tisztviselője,
Szeged
- Katona András* szobafestő, Szeged
- Kemenessy Tibor dr.* városi tanácsnok, Szeged
- Kersch Ferenc dr.* ügyvéd, szegedi ügyvédi kamara főtitkára,
Szeged
- Kertész Béla dr.* ügyvéd, Szegedi Kereskedők Szövetségének ügyé-
sze, Szeged
- Kertész József* kamarai tag, Szeged
- Kertész Miksa* kamarai tag, Battonya
- Ketting Lajos* divatárúkereskedő, Szeged
- Királdy Ákos* műszaki tanácsos, ipariügyi minisztérium, Budapest
- Kispartí János dr.* tankerületi főigazgató, Szeged
- Kiss András* asztalosmester, Szeged
- Kiss Ferenc ny. min. tanácsos*, Szeged

- Kiss József* ipartestületi elnök, Mindszent
Kiss Lajos, Szegedi Húsipari Szövetkezet igazgatója, Szeged
Kobulszky Károly postatanácsos, Közérdekeltségek Feliügyelő Hatóságának kiküldöttje, Budapest
Kocsis Ferenc asztalosmester, Szeged
Kocsondy Gyula dr. min. titkár, iparügyi minisztérium, Budapest
Kokron József, Kokron József és Fiai cég tulajdonosa, Hódmezővásárhely
Kokron Károly, Kokron József és Fiai cég tulajdonosa, kamarai tag, Hódmezővásárhely
Koller István ipartestületi elnök, Hódmezővásárhely
Kolozs Lajos, Löwy A. és társa cég tulajdonosa, Szeged
Korányi Jenő, Közúti Vaspálya Rt igazgatója, Szeged
Kóti Lajos ipartestületi előjárósági tag, Hódmezővásárhely
Kovács Károly textilereszkedő, Szeged
Kovács Mihály kamarai tag, malomtulajdonos, Békéscsaba
Kozma Ferenc, magy. kir. pénzügyi főtanácsos, kamarai tag, Szeged
Körmendy Mátyás, v. orsz. képviselő, kéményseprőmester, Szeged
Krämer József cipésmester, Szeged
Kresz Károly, magy. kir. pénzügyi főtanácsos, Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének igazgatója, Budapest
Kriska Péter papucsmester, Szeged
Kurucsev Sándor kamarai tag Szeged
Lakó Antal kádármester, Szeged
Lakos Emil kamarai tag, Csongrád
Leel-Össy Albert kamarai tag, Békéscsaba
 id. *Lehel Pál* dr. ügyvéd, Szeged
Lengyel Géza dr., Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének igazgatója, Budapest
Lenhardt József fodrásmester, Szeged
Lepény Tamás kamarai tag, Békéscsaba
Lexa Ferenc dr. ipartestületi jegyző, Szeghalom
 id. *Lippay Imre*, fűrészárúgyár tulajdonos, Szeged
 ifj. *Lippay Imre*, fűrészárúgyár tulajdonos, Szeged.
Lippay István, fűrészgyárttulajdonos, Szeged
Lippay Péter vámszaki főtanácsos, Szeged
Löffler György kamarai tag, Szeged
Lukács János műszerész, Szeged
Magyar László hírlapíró, Szeged
Majorosi Rezsőné női szabó, Szeged
Majtinszky Miksa rövidárú kereskedő, Szeged
Malbaski Milán, kamarai tag, Mezőhegyesi Cukoripar igazgatója, Mezőhegyes
Markovics Szilárd mérnök, műszaki kereskedő, kamarai tag, Szeged
Matusovich Péter ny. min. tanácsos, Magyar Mérnök- és Építész-Egylet szegedi fiókjának elnöke, Szeged
Mattyasovszky Lajos, Szegedi Téglagyár tisztviselője, Szeged
Méhes Lajos szűcsmester, Szeged

Melics Lajos, Angol Magyar Bank tisztviselője, Szeged
Mellis István, Szegedi Légszeszgyár és Villanytelep főkönyvelője,

Szeged

Mentus Miklós szücsmester, Szeged
 ifj. *Mentus Miklós* szücsmester, Szeged
 vitéz *Meskó Zoltán dr.*, nyug. tábornokorvos, szegedi orvosi ka-

mara elnöke, Szeged

Messik Vilmos min. tanácsos, ipariügyi minisztérium, Budapest

Mihály Imre ipartestületi elnök, Mindszent

Mihály Pál ipartestületi előljárósági tag, Hódmezővásárhely.

Miklós Ferenc dr. ügyvéd, Baross Szövetség kiküldöttje, Budapest

Morvay István felsőházi tag, kereskedelmi és iparkamarai elnök,

Győr

Murka István autószerelő, Szeged

Nacsa István ipartestületi előljárósági tag, Hódmezővásárhely

Négyessi Lajos ipartestületi előljárósági tag, Hódmezővásárhely

vitéz *Németh Pál* kamarai tag, Makó

Nimis Antal, Angol Magyar Jutafonó- és Szövőgyár Rt. igazga-
 tója, Szeged

Nyári János csizmadiamester, Szeged

Nyáry György, városi női felsőkereskedelmi iskolai igazgató,

Szeged

Nyuli Lajos dr. ipartestületi jegyző, Békés

Oskovics László ipartestületi előljárósági tag, Hódmezővásárhely

Osznovits István kamarai tag, Szeged

Pálfi Budinszky Endre dr. városi mérnök, Szeged

Pálfy József dr., magy. kir. kormányfőtanácsos, polgármester,

Szeged

Palócz Sándor dr. ügyvéd, Szeged

Papp József magy. kir. kormányfőtanácsos, kamarai tag, IPOK
 elnöke, Budapest.

Papp József, Szegedi Gazdasági Egyesület képviselője, Szeged

Pap Róbert dr. ügyvéd, a szegedi ügyvédi kamara alelnöke,

Szeged

Patzauer Dezső bor-, sör- és szeszkereskedő, Szeged

Pártos Endre, Pesti Magyar Kereskedelmi Bank tisztviselője,

Szeged

Pesti Gyula ipartestületi előljárósági tag, Hódmezővásárhely

Peternelly József fűszernagykereskedő, Szeged

Pick Jenő magy. kir. kormányfőtanácsos, kamarai tag, Szeged

Pollák Sámuel kenderkereskedő, Szeged

Privinszky István szücsmester, Szeged

Puky Ferenc dr. kamarai fogalmazó, Budapest

Racskó Gyula, Szeged Csongrádi Takarékpénztár tisztviselője,

Szeged

Radnai Mikes dr., Szegedi Munkásság Hivatásszervezetének elnöke,

Szeged

Radó Rezső dr. magy. kir. kormányfőtanácsos, kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, Debrecen

Kaskó Sándor prelat, apátplébános, Szeged

Rauner Mihály felsőházi tag, kereskedelmi és iparkamarai alelnök, Sopron

Káczi Antal szerkesztő, Szeged

Kéitzer Miklós kamarai tag, Szeged

Réti Béla, Szeged-Csongrádi Takarékpénztár tisztviselője, Szeged

Rosmann Dávid szőrmeárúkereskedő, Szeged

Köser Miklós, Szegedi Kereskedelmi és Iparbank igazgatója, Szeged

Rudolf Ernő sportárúkereskedő, Szeged

Sándor Dénes kamarai tag, Gyula

Sebestyén Endre építész-mérnök, Szeged

Segesváry Dezső, Szegedi Droguista Testület elnöke, Szeged

Sefcsulák István, papucsosmester, Szeged

vitész *Shvoy Kálmán* dr. ny. altábornagy, Szeged

Simkó Elemér dr. főispán, Hódmezővásárhely

Sipos Endre ipartestületi alelnök, Gyula

Solti János dr., Beregi Lajos cég társtulajdonosa, Orosháza

Somorjay Ferenc dr., kir. kísérletügyi főadjunktus, Szeged

Sós Manó, Szegedi Kendefonógyár Rt. cégvezetője, Szeged

báró *Splényi István*, magy. kir. külkereskedelmi hivatal elnöke,

Budapest

Stéberl András, kamarai tag, Gyula

Stefándel Károly cipésmester, Szeged

Stein Sándor, Szegedi Kereskedelmi és Iparbank igazgatója, Szeged

Stiff Károly dr., magy. kir. külkereskedelmi hivatal körzetvezetője,

Szeged

Schatz Izsó szabómester, Szeged

Schwartz Manó, Makói Kereskedők Egylete kiküldöttje, Makó

Schwimmer Endre, Lippay Imre-féle fakereskedés társtulajdonosa,

Szeged

vitész *Szabó Géza* dr. városi tanácsnok, Szeged

Szabó Pál kamarai tag, Szentés

Szikszay Imre ipartestületi előljárósági tag, Hódmezővásárhely

Szalay József mérnök, Szegedi Légszeszgyár és Villanytelep tisztviselője, Szeged

Szél Antal kamarai tag, Szeged

Szécsi Márton, kamarai tag, Gyula

Szedresi Lajos, kárpitosmester, Szeged

Szendrényi Géza asztalosmester, Szeged

Székely Géza kereskedelmi és iparkamarai elnök, Sopron

Széchenyi István dr. kir. közjegyző, OM. kormánybiztos, Szeged

vitész *Szendrey László* főispán, Szentés

Szekerke Lajos dr. városi főügyész, Szeged

Szepessy Aladár dr. min. tanácsos, pénzügyigazgató, Szeged

Szántó Gergely ipartestületi előljárósági tag, Hódmezővásárhely

Szivessy Lehel dr., magy. kir. kormányfőtanácsos, ügyvéd, Szeged

Szilágyi Béla dr., Magyar Távirati Iroda vezetője, Szeged

- Szőregi Ipartestület két kiküldöttje*
Szóllósy Sándor asztalosmester, Szeged
Szűcs Emil cipőgyáros, Szeged
Szűcs Endre magy. kir. posta- és távirdaigazgató, Szeged
Sz. Tóth Imre, ipartestületi előljárósági tag, Szeghalom
Tafler Elek dr. kamarai tag, Orosháza
Takács Béla kamarai tag, Szeged
Taraszovics Ödön, Szegedi Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesületének kiküldöttje, Szeged
Tarján Béla dr. magy. kir. kormányfőtanácsos. közjegyzői kamara elnöke, Szeged
Telek Andor kamarai tag, Hódmezővásárhely
Temesváry József, Szegedi Gyógyszerésztestület elnöke, Szeged
Tichy Kálmán min. osztályfőnök, iparügyi minisztérium, Budapest
Till Frigyes szabómester, Szeged
Tomes Zoltán kamarai tag, Makó
Tóth Béla, ipartestületi elnöki tanácsstag, Gyula
Tóth Béla dr. polgármesterhelyettes, Szeged,
Tóth Béla dr., Nemzeti Hitelintézet fiókjának igazgatója, Szeged
Tóth Ferenc ipartestületi alelnök, Makó
 ifj. *Tóth* Pál, IPOSz elnöke, Budapest
Tóth Pál asztalosmester, Szeged
Tóth Tibor Máv. üzletigazgató, Szeged
Tömörkény László, Szegedi Kenderfonógyár Rt. igazgatója, Szeged
Trinkula József szabómester, Szeged
Tukats Sándor dr. főispán, Szeged
 ifj. *Tuksa* Pál, papucsmester, Szeged
Türr Aladár dr. ügyvéd, Szeged
Üveges András asztalosmester, Szeged
Varga Gyula, Szegedi Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesületének kiküldöttje, Szeged
Varga Mihály kamarai tag, Szeged
Varga István ipartestületi alelnök, Orosháza
Varga István hentesmester Szeged
Vajda Béla, Hódmezővásárhelyi Takarékpénztár vezérigazgatója, Hódmezővásárhely
Vágó Oszkár paprikanagykereskedő, Szeged
Várnay Dezső, Szeged városi nyomda- és könyvkiadó rt. igazgatója, Szeged
Vercsák Gyula, Szegedi Munkásság Hivatásszervezetének kiküldöttje, Szeged
Veress Gábor dr. magy. kir. kormányfőtanácsos, IBUSz vezérigazgatója, Budapest
Veres Károly ipartestületi tisztviselő, Szeged
Végh Károly kamarai tag, Békés
Vér András szobafestő, Szeged
Vér György hirdető, Szeged

vitész *Vináry* Ervin min. osztályfőnök, iparügyi minisztérium, Budapest

Vinkler Elemér dr., magy. kir. kormányfőtanácsos, ügyvéd, Szeged

Vörös József kamarai tag, Szeged

Vétek János dr. kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, Pécs

Weinmann István dr., Alföldi Utazók és Kereskedők Egyesületének ügyvezető elnöke, Szeged

Wéber Mátyás szabómester, Szeged

Zaviza Lajos villanyszerelő, Szeged

Zászlós Viktor előjárósági tag Szeghalom

Zelinger Ede kereskedelmi és iparkamarai alelnök, Debrecen

Zombory Jenő dr. kir. főügyész, Szeged

Zsiga Gyula dr. ipartestületi jegyző, Makó

vitész *Zsiday* Imre, magy. kir. folyammérnöki hivatal vezetője, Szeged és még számosan.

A kamara irodája részéről jelen voltak *Tonelli* Sándor dr. főtitkár, *Landesberg* Jenő dr. ügyv. titkár, *Cserzy* Mihály dr. és *Pleskó* András titkárok, *Ikrényi* Bertalan dr. fogalmazó, *Lehel* Pál dr. fogalmazó gyakornok, *Török* József adóügyi előadó, *Vékes* Bertalan nyug. kamarai jegyző.

Tárgysorozat:

1. Magyar Híszkegy.
2. Rainer Ferenc elnök: Megnyitó beszéd.
3. Pálffy József dr. polgármester felszólalása.
4. Tonelli Sándor dr. főtitkár: Visszapillantás a kamara 50 éves történetére.
5. Varga József dr. m. kir. iparügyi, kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter beszéde.
6. vitész Gyulav Tibor dr. főtitkár felszólalása a magyar kereskedelmi és iparkamarák nevében.
7. Papp József kamarai tag felszólalása a kerület ipartestületei és többi ipari alakulásai nevében.
8. Telek Andor kamarai tag felszólalása a kerületi kereskedelmi alakulásai nevében.
9. Üdvözlések.
10. Himnusz.

*

1. Az egyesített polgári és iparos dalárda elénekli a Magyar Híszkegyet, mellet a közönség állva hallgat végig.

2. Rainer Ferenc elnök: Nagyméltóságú Miniszter Ur! Mélyen tisztelt díszközgyűlés! Engedjék meg nekem, hogy szépen szóló, ünneplő szavaknak egymásba fűzése helyett meghatott alázatossággal mondjak hálát az Uristennek, aki megengedte nekem, hogy a nagyvám után, aki ott állott a szegedi kereskedelmi és iparkamarának bölcsőjénél s az apám után, aki esztendőkön keresztül volt a kamara ipari osztályának elnöke, mint iparos- és kereskedőtársaim bizalmának letéteményese, én nyithassam meg az ötven esztendő kamara díszközgyűlését és üdvözölhessem vendégeinket, a magyar iparnak és kereskedelemnek, sőt rajtuk túlme-

nően az egész magyar közéletnek azokat a kiváló képviselőit, akik szerény meghívásunkra a félszázados évforduló ünnepén megjelentek, hogy megjelenésükkel ünnepélyünk fényét emeljék és házi ünnepségeinknek országos keretet adjanak.

Ha körültekintek ebben a díszes teremben, ahol együtt látom az egyházak, a törvényhozás, a kormányzat, a honvédség, a közoktatás, a közigazgatás, a jogszolgáltatás és valamennyi termelő gazdasági ágazat képviselőit, önkénytelenül is felmerül a lelkemben a kérdés: megillet-e bennünket és megilleti-e az általunk képviselt intézményt az elismerésnek és tiszteletnek az a mértéke, amely díszközgyűlésünkön való megjelenésüknek tényében megnyilvánul. A saját személyemben, aki viszonylag rövid két esztendő óta állok a szegedi kereskedelmi és iparkamara élén, talán nem is merném vállalni a felelősséget, hogy válaszoljak erre a kérdésre. A válaszadás joga azokat illeti meg, akik kívülről nézték a kamara működését s akiknek elegendő visszapillantásuk van az elmúlt esztendőkhöz, hogy bírálatot tudjanak mondani róla, hogy a kamara megfelelt-e azoknak a kötelezettségeknek, melyeket nemcsak a törvény ruházott rá, hanem amelyeknek teljesítését az iparosok és kereskedők joggal elvárhatták tőle.

De ha ilyen szemmel nézem az Önök megjelenését, akkor nemcsak ünneplő közönséget kell látnom Önökben, hanem bírakat is, akiknek az intézmény felelősséggel tartozik ötven esztendő jól vagy rosszul végzett munkájáért s e felelősségből részt tartoznak vállalni közreműködésük mérvéhez és idejéhez képest mindazok, akik akár mint az autonomia bizalmának letéteményesei, akár mint a hivatali munka részesei szolgálták hosszabb vagy rövidebb időn keresztül a szegedi kamara keretén belül a nemzeti közgazdaság megteremtésének és előbbrevitelének nagy és szent ügyét. A mi szempontunkból, akik készséggel vállaljuk ezt a felelősséget, egy körülmény nagyon megnyugtató. A jó bíró nemcsak a cselekedetet, nemcsak az eredményt mérlegeli, hanem a szándékot is, amely valamely cselekedetnek, vagy a cselekedetek sorozatának az erkölcsi rugóját szolgáltatta. Így vizsgálva a mozgató erőket, lehet, hogy a kamara nem mutatott fel mindig sikereket, de e lehetőséggel szemben bizonyos az, hogy mindig a legbecsületesebben a legjavát törekedett adni annak, ami a benne találkozó emberi erők alkalmazásából kitelt. Ez az én megnyugvásom és ez a megnyugvása valamennyi munkatársamnak is.

Valamennyien, akik már túl vagyunk az élet útjának felén, nagyon jól tudjuk, hogy változatos, mondhatnám viharosan változatos volt az az ötven esztendő, amelyre a szegedi kamara története visszatekinthet. Az intézmény alapítása egy felfelé ívelő gazdasági konjunktúrának jegyében történt és az alapítás után néhány esztendővel csúcspontjára érkezett a világháború előtti nagy Magyarország belső ereje és külső tekintélye. De ugyanakkor a nemzeti álmok beteljesedésének csalóka képei eltakarták a szörnyű valóságot, amely a nagy összeomlás formájában zúzta össze a múltnak eredményeit s talán a jövő reményégeit is. Csak a botorság és rosszakarat kívánhatta volna a kamarától, amely elvégre csak egyik kereke a nemzeti élet nagy gépezetének, hogy csodákat műveljen és lendítő erőt kifejtve forogjon

akkor, mikor maga a gép, a nagy gép átmenetileg felmondta a szolgálatot.

Ma ismét egy nagy politikai világválság sötét felhői borulnak egész Európára. Ez a világválság megfeszített munkát, kettős erőfeszítést követel mindnyájunktól. Ugyanakkor ez a világválság egészen új feladatok elé állítja a kormányzatot, a közigazgatást, a gazdasági életet és a kereskedelmi és iparkamarákat is. Hogy milyenek lesznek ennek a világválságnak a fejleményei, az Istennek kezében van elrejtve. De egyet tudunk már és nyugodtan ismételhetjük Magyarország miniszterelnökének bizakodó kijelentését, hogy egészen más a helyzetünk akár gazdaságiakban, akár más vonatkozásokban, mint volt nemcsak húsz esztendő előtt, hanem akárcsak két esztendővel ezelőtt is.

És mikor visszatekintünk az elmúlt ötven esztendőre, engedjék meg, hogy az ötven esztendő kamara nevében ennek a bizakodásnak jegyében vállaltam a továbbra is reánk háruló feladatokat és ennek a bizakodásnak jegyében hálám kifejezése mellett ismételtem köszöntsem mindazokat, akik díszközgyűlésünket megjelenésükkel megtisztelték, elsősorban a magyar ipar- és kereskedelem miniszterét, *Varga József* dr. önmagyméltóságát és a vezetése alatt álló minisztériumok főtisztviselőit, *Glattfelder* Gyula dr. megyéspüspök urat, a többi egyházak képviselőit, a kamara kerületéhez tartozó megyék főispánjait, a felsőház és a képviselőház megjelent tagjait, a *Ferencz József* tudományegyetem rector magnificusát, *Falkay* Gyula kir. ítélőtáblai elnök urat, *Zombory* Jenő kir. főügyész urat, *Erich Kampf* német birodalmi kenzul urat, a törvényhatóságok, a társ kamarák, a többi érdekképviselők, a kamara kerületéhez tartozó ipartestületek és kereskedelmi egyesületek, a társadalmi egyesületek kiküldötteit, a kamara tagjait és általában mindazokat, akik úgy e falakon belül, mint a falakon kívül a nagy magyar eszme szolgálatában testvéreinknek érzik magukat.

Ezek előrebocsájtása után a jegyzőkönyv hitelesítésére felkérem begavári *Back* Bernát és *Bruckner* Ede kamarai tag urakat s a szegedi kereskedelmi és iparkamarának mára összehívott ötven éves jubilaris közgyűlését megnyitottnak jelentem ki.

3. *Pálffy* József dr., magyar kir. kormányfőtanácsos, Szeged szab. kir. város polgármestere: Nagyméltóságú Miniszter Ur! Kegyelmes Uraim! Mélyen Tisztelt Diszközgyűlés! Azzal, hogy a mai díszközgyűlésen közvetlenül a kamara elnöke után kértem a szót, már külsőségekben is kifejezést kívántam adni a szoros kapcsolatnak és tartalmi egységnek, amely a város hatósága és a kamara együttműködésében fennáll.

A mai gondterhes, nehéz időkben, amikor a sors rendeléséből ez a generáció, amelyben élünk, nemcsak tanúja, hanem cselekvő tényezője, részese az egész civilizált világot átalakító történelmi eseményeknek, érezzük, hogy a nemzet minden erőinek összefogásával hazafias kötelességünk szent és mindenekfelett álló célok szolgálatába állunk és azok eléréseért küzdenünk. A boldog békeidőkben megengedhettük magunknak a kényelmesség, az egyéni élet, sőt a széthúzás és pártosko-

dás luxusát. De most, amikor a világpolitikai konstelláció az egész világon kivételes helyzetet teremtett, mi sem vonhatjuk ki magunkat a szükség parancsolta hatás alól és bele kell nyugodnunk, sőt bele kell élni magunkat, hogy férfiak és nők kivétel nélkül mindannyian, mint a nemzetvédelem besorozott katonái dolgozzunk, ki-ki ott, ahová a parancs, vagy hivatás állított és a különbség köztünk csak az lehet, hogy attól, akinek a Gondviselés erőben, anyagi, vagy szellemi javakban többet adott, attól többet vár a köz. És ebben a nemzetvédelmi szolgálatban ne csak a törvény szigorú parancsa, hanem a nemzeti öntudat és lelkiismeret szava írja elő magatartásunkra és minden cselekvésünkre érvényes hármasszabályt: a fegyelmezettséget, áldozatosságot és tisztességet.

Rá kell eszmélnünk, hogy a magyar társadalmi, politikai és közélet vezetői és közkatonái nem járhatnak külön úton, mert ellenkező esetben a nagyobb nemzeti öntudattal megbonthatatlanul zárt sorokba tömörült népek és nemzetek küzdelmében háttérbe szorulunk. A XX. század 30 éves háborúja, amelybe akarattunk ellenére belesodrótunk és amely a világtörténelem legnagyobb háborúja, a véres hadszínterek mellett a gazdasági küzdelmek frontjára szólítja erőnket. És ezen a gazdasági fronton ép oly áldozatos, kemény harcot kell vívni, mint a többi hadszíntereken. Ennek a gazdasági háborúnak éppen úgy megvannak a sebesültjei, elesettjei, mint a véres háborúnak, de éppen úgy megvannak a hősei és vitézei, akik a nemzet hálijára és elismerésére számíthatnak. És ezen a téren a rendkívüli idők követelte rendkívüli feladatok hárulnak az állami- és közigazgatásra, főként azokra a hivatalokra, intézményekre, érdekképviseleti szervekre, így elsősorban a kereskedelmi és iparkamarákra, amelyek törvényes hatáskörükben a magyar közgazdasági élet irányítói. A kamarák legfőbb felügyeleti hatóságának, a magy. kir. kereskedelem- és iparügyi miniszter úr ónagyméltóságának jelenlétében ezen díszgyűlés nem konvencionális udvariasság, hanem teljesen objektív megállapítás, hogy a szegedi kereskedelmi és iparkamara alapításának kezdetétől fogva a legjobban betöltötte azt a hivatást, amit a törvény, a hatóság és az érdekeltség elvárhatott ettől az intézménytől. A szegedi kamara valóban kitöltötte tartalommal azt a keretet, amit a kamarai törvény működési köréül megjelöl és a törvény intencióit a gyakorlati életben érvényesítette. Hogy ez így van, az annak köszönhető, hogy a szegedi kamara alakulásától kezdve mindmáig igen szerencsésen választotta meg elnökeit, vezető titkárait és tisztviselőit, akik kiváló rátermettségükkel, szakismeretükkel, a hivatali köteleességteljesítést megsze meghaladó buzgósággal nem elégedtek meg bürokratikus ügyintézőzéssel, hanem átértzett hivatásszeretettel lelket, életet vittek munkájukba és a kamarai intézmény súlyának és tekintélyének emelése mellett a kamara működését rokonszenvessé tudták tenni úgy a hatóságok, mint a nagyközönség és az érdekeltség körében. Ezért úgy gondolom, hogy ezen a díszközgyűlésen nemcsak Szeged sz. kir. város közönsége és hatósága, hanem a kamara körzetéhez tartozó társhatóságok nevében is elismerő hálás köszönetemet nyilváníthatom a hivatását nagyszerűen betöltött szegedi kereskedelmi és iparkamara fél évszázados működé-

séért, elért eredményeiért és a legnehezebb időben is híven teljesített értékes köz- és nemzetgazdasági szolgálataiért.

Tonelli Sándor dr., a kamara érdemes főtitkára rendkívül érdekes és tanulságos könyvben számol be a szegedi kereskedelmi és iparkamara ötven éves történetéről. Ez a mű gazdaság- és várostörténeti szempontból is értékes adatokat tartalmaz az utókor számára és világosan mutatja azt a küzdelmes utat, melyen az utolsó félszázad alatt haladtunk és amelynek legtövisesebb részén éppen most vagyunk.

Távol áll tőlem az a gondolat, hogy a mai jubileumi díszgyűlés ünnepi hangulatát közgazdasági problémáink előterjesztésével terheljem, azonban úgy vélem, hogy ezen nagymúltú kamarához és a mai idők komolyságához méltó, ha az ünnepi köszöntés szavai mellett mégis hangot adunk néhány legfontosabb kívánalmunknak.

A főtitkár úr könyvében több helyen találjuk felemlítve a Duna-Tisza csatorna tervét, hol ködlő messzeségben, hol megvalósulást biztató közelségben. Tény azonban az, hogy a megvalósuláshoz egy vonalnyival sem jutottunk közelebb, mint voltunk másfél évszázaddal ezelőtt, amikor ezen szociális, nemzetgazdasági, közgazdasági és közlekedésügyi szempontokból egyaránt nagy fontosságú kérdést Vedres István első komoly terve felszínre hozta. Ellenben 85.000.000 költséggel kivitelezés alatt áll egy nagyszabású öntözési terv, amely azonban csak a tiszántúli részt érdeklí és bennünket teljesen számításán kívül hagy. Nincs és nem lehet lelkünkben irigység, mert magyar vidék, a miénk az is, amely előnyhöz jutott. De nem titkolt keserűség tölt el bennünket a miatt, hogy az öntözési mű költségeinek csupán 1/28-ad részét képező belvízszabályozási költségekre nem tudunk államköltségvetési fedezethez jutni és az Alföldnek az a tányérszerű geológiai alakulata, mint a Pest vármegyei vadvizek recipiense magába ömlesztli a magasabb fekvésű területek vizeit és évről-évre sokezer hold Szeged és Szeged-környéki termőföld értéktelenedik el, növelve a szik terjedését és megsemmisítve a legszegényebb gazda és bérlő társadalom verejtékes munkájának reményégeit.

Pedig ha ezt a kérdést nemzetgazdasági szempontból kissé megvizsgáljuk, hamar rájövünk, hogy a megoldás legalább annyira államérdek, mint az érintett gazdák érdeke. A múlt évben 10.000 hold elöntött területet jelentettek. Ha a vízjárás következtében egy hold évi termésérték csökkenését csak 80 pengőre teszem, ez évi 800.000 pengő nemzetgazdasági veszteséget jelent és így négy gazdasági évben már megtérülne a befektetett 3.000.000 pengő költség. Kérdezhetné valaki, hogy miért kerül ez a kérdés szóba a kereskedelmi és iparkamarában, amikor ez tárgyánál fogva inkább a mezőgazdasági kamarához tartozik. Erre azt válaszolom, hogy az ipar, kereskedelem és a gazdaérdek a legszorosabb kapcsolatban van és ezek bármelyikének megsegítésével megsegítjük a többit is.

Egy másik fontos kérdés a város geográfiai helyzetével függ össze.

Ebben a városban az egyetemi építkezések befejezése óta nincs semmi számbavehető köz- és magánépítkezés, nincs gyáralapítás, nincs gazdasági vállalkozás és Szeged város és a kamara körzetéhez tartozó vidéknek a békebeli Nagymagyarországhoz méretezett, fejlett ipara és

kereskedelme sorvadásra van ítélve. Ennek egyik főoka a közgazdasági életünket fojtogató trianoni hurok, a másik a város geográfiai adottsága, a harmadik az állami és magángazdaság helyzete. Az első nem képezheti tárgyalás anyagát. A geográfiai adottság azonban olyan tényező, amellyel előbb-utóbb számolni kell a kormánynak és megoldást kell találnunk arra, hogy egyazon állam polgárai ne jussanak előnyösebb, vagy hátrányosabb helyzetbe azért, mert az ország más és más vidékén települtek le ősök. A tőke fillérekre menően számító és nem irányítják méltányossági, vagy érzelmi szempontok. Szegeden és környékén azért nincs gyáralapítás, nincs építkezés, nincs gazdasági fejlődés, nincs megfelelő arányú útépítés, mert az építési és üzemanyagok szállítása megdrágítja a befektetést és kedvezőtlenül befolyásolja a tőke rentabilitását.

Ezt az ünnepi alkalmat használok fel arra, hogy a jelenlévő kereskedelmi és iparügyi miniszter úr önagyméltóságának Szeged város és az érdekelt törvényhatóságok nevében hálás köszönetet mondjak azért a nagyarányú és megértő támogatásért, amellyel ezt az eddig eredménytelenül panaszolt igazságtalan helyzetet az útépítési anyagok szállításánál vasúti tarifakedvezmény biztosításával orvosolni méltóztatott. Kérjük Excellenciádat, hogy kegyeskedjék módot találni arra, hogy ez a kedvezmény az építési és üzemi anyagok szállítására is kiterjesztessék.

Nagy örömünk, megnyugvásunk és büszkeségünk, hogy Excellenciádhoz nemcsak mint miniszterhez, hanem mint országgyűlési képviselőkhöz szólhatunk, ami megengedhetővé teszi, hogy Excellenciádat tájékoztassuk a város helyzetéről és előtérben levő egyéb céljaink és kívánságaink felől.

Ez a város az árvíz utáni megújulás harmadik korszakában erejét meghaladó áldozatokat hozott a kulturális fejlődés érdekében. Most úgy gondoljuk, hogy a kulturális fejlődés nivójának megőrzése mellett minden erőnket a gazdasági kiépülés mellett kell koncentrálnunk. Mély tisztelettel és bizalommal kérjük Excellenciádat, hogy ebben a törekvésben a várost támogatni kegyeskedjék. Nem volna igazságos az arra való hivatkozás, hogy ez a város a klebelsbergi korszakban nagy segítséget kapott az államtól az egyetemi építkezésekben, amivel hosszú időre kielégítettnek érezheti magát, mert köztudomású, hogy Szeged az egyetemért való nemes versenyben a legnagyobb anyagi áldozatot hozta az összes versenyző városok között. De köztudomású az is, hogy Szeged gazdasági erőforrásainak elvesztésével legtöbbet szenvedett a trianoni határok alakulása folytán. Szeged a Délvidék gravitációs központja és itt a trianoni határszélen az egyetemes nemzeti érdekek védelmében történelmi hivatást teljesít. Ezért nem alamizsnát kérünk, amikor erre ismételten és ismételten rávilágítva életjelt adunk magunkról és kérjük a kormányzat támogatását.

Az egyetemi építkezések folytatása, a kir. ítélőtábla körzetének kiterjesztése és közigazgatási bírósági hatáskörrel való felruházása, a kisipar nagyobb mérvű támogatása és közmunkákhoz juttatása, konzervgyár, hűtőház létesítése és egyéb gazdasági és ipari vállalkozások ideirányítása, a szegedi kereskedelemnek fokozott bekapcsolása a Bal-

kán felé irányuló és a Balkánról nyugatra törekvő átmeneti fogalomba azok a módok és eszközök, amelyekkel segíteni akarunk mai szomorú helyzetünkön. Ehhez az erős magyar akaráshoz kérjük Nagyméltóságod és a kormányzat megértő támogatását és azt szeretnők köztudatba vinni, hogy Szeged és az Alföld megsegítése nem lokális kezdeményezés, hanem régi mulasztásokat pótló igazság és kihatásaiban a gazdasági és kulturális decentralizáció programját érvényesítő nemzeti ügy.

Amikor úgy a magam, mint a sz. kir. város közönsége és hatósága nevében szívből köszöntöm a jubiláló kereskedelmi és iparkamarát és tisztelettel üdvözlöm a kereskedelmi és iparügyi miniszter úr Önméltóságát, valamint az ünnepi alkalomból ideérkezett kedves vendégeinket, Isten áldását kérem a kamara további működésére.

4. *Tonelli Sándor dr.*, magy. kir. kormányfőtanácsos, a szegedi kereskedelmi és iparkamara főtitkára: Nagyméltóságú Miniszter Úr! Mélyen tisztelt kamarai közgyűlés! Tegnap volt ötven esztendeje, hogy a békeidők boldog Magyarországnak legnagyobb kereskedelemügyi minisztere, Baross Gábor, aláírta a szegedi kereskedelmi és iparkamara felállításáról intézkedő miniszteri rendeletet. Ugyanez alkalommal Baross Gábor még négy kamara alakítását rendelte el. Ezek a kamarák: Besztercebánya, Győr, Márosvásárhely, Nagyvárad. A győri kamara igen tisztelt képviselőit itt üdvözölhetjük körünkben. A másik három kamara idegen impréium alatt áll, az eredet közössége azonban összekapcsol bennünket. Azt hiszem, hogy az első kötelességem az, hogy a lelkek szárnyán elküldjem üdvözlétemet hozzájuk és az emlékezésnek egy percét nekik szenteljük.

Az elszakítottak után a második szó az örökre elköltözötteket illeti. Mikor ötven esztendő elteltével mint a kamara vezető tisztviselőjének, nekem jutott az a feladat, hogy az eltelt fél évszázad történetét nagyon is általános vonásokban Önök elé vetítem, a kegyelet szavával tartozom adózni kivétel nélkül mindazoknak, akik ennek a kamarának a bölcsőjénél állottak, akik a magyar közgazdasági életnek egy újabb erősségét segíték megteremténi, akik az intézményen belül dolgoztak a magyar közgazdaság szolgálatában s akik keservesen nehéz viszonyok között igyekeztek megmenteni egy jobb jövő számára, amit menteni egyáltalán lehetett. Sokakhoz, azok közül akik elmentek, a legszemélyesebb visszaemlékezések fűznek, hiszen az eltelt ötven esztendőből én magam huszonhét esztendőt töltöttem ennek az intézménynek és ezen az intézményen keresztül a magyar közgazdaságnak és magyar közéletnek szolgálatában. Őket illeti a nevek hosszú sorának elmondása nélkül is, az elismerésnek és szép szavaknak első koszorúja. De ha az elköltözöttekről beszélek, a szeretet és megbecsülés hangján kell üdvözölnöm az alapítás idejének egyetlen élő tanúját, *Vékes Bertalant*, aki itt ül mint a kamara nyugdíjasa erőben, egészségben mellettem s aki a megalapítás alkalmával tisztviselője volt kamarának. Fogadja rajtam keresztül az ötven esztendő kamara meleg üdvözlését.

A kamarai mult részesei után a köszönet szavával tartozom mindazok és legelsősorban Nagyméltóságod irányában, akik e kamara munkájának értékelésében szükségét érezték annak, hogy a kamara ötven éves jubileuma alkalmából rendezett közgyűlését jelenlétükkel megtiszteljék.

Az önök megjelenése és ez a telt közgyűlési terem nemcsak elismerés az elköltözöttek munkájával szemben, hanem elkötelezés az élőkkel szemben, hogy ők is legjobb tudásuk szerint, az akarásnak legnagyobb mértékét kifejtve teljesítsék kötelességüket városukkal, országukkal és nemzetükkel szemben.

Az nem lehet feladatomban, hogy egy rövid felszólalás keretében a kamara egész ötven esztendő történetét ismertessem, hogy neveket és dátumokat soroljak fel, hogy kik, mikor és mennyi ideig voltak a kamara elnökségének és tisztikarának tagjai és elmondjam, hogy melyik esztendőben milyen felterjesztésekkel és javaslatokkal zörgetett a kamara az egyes miniszteriumok ajtaján. Aki ez iránt érdeklődik, annak a kamara történetéről írott kis munkámat ajánlom szíves figyelmébe, amelyben becsületesen, őszintén és mindig a valóságnak megfelelően írtam meg az elmúlt évek történetét. Ezúttal inkább csak villanásszerűen utalhatok a kamara történetének egyes jellemző tüneteire.

A legjellemzőbb talán az, hogy milyen élesen oszlik a kamara története két részre és a világháború kitörése a régítől mennyire eltérő irányba lendítette a kamara egész történetét. A háború előtti esztendők voltak Magyarország boldog évei, annak a boldogságnak az évei, melyeket a fájdalmak és megpróbáltatások mostani nemzedékének egy tagja sem fog már megérni. A fellendülésnek és bizakodásnak e periodusában, amely a milléniumban kulminált, született meg a kereskedelmi és iparkamara. Egymást érik ezekben az években az ipari alapítások, ekkor nőtt bele Magyarország a világ gazdaságba, ekkor fejlődött Budapest világvárossá és ekkor épült Szegeden az a tiszai palotásor, mely nélkül a várost már el sem tudnánk képzelni. De valahogyan úgy voltunk vele, hogy akkoriban nem is tudtuk, milyen boldogok voltak ezek az esztendők. A boldogságot még a negatívumok is bizonyítják. Ezek voltak azok az idők, mikor a fuvarlevelek árának két filléres emelésén úgy lehetett panaszkodni, mintha azon tönkremenne az egész magyar ipar és kereskedelem s a városi mázsálás kötelezővé tételét merényletnek lehetett beállítani a gazdasági élet szabadsága ellen.

Ilyen volt a kamara történetének első fele. A második részt kitölti a világháború, az összeomlás, a forradalmak, az országgal együtt a kamara területének megcsönkítése és megváltozása, az új gazdasági alapok keresése, a világválság megpróbáltatásai és magának a kamara intézményének háromszori újjáépítése. Ezek voltak azok az idők, mikor az iparát és kereskedelmét alimentáló területet elvesztett város és vele együtt a kamara heroikus küzdelmet volt kénytelen folytatni új gazdasági életlehetőségeinek megteremtéséért. És ha köszönet illette meg azokat, akik egy jó konjunkturának és a bizakodó hangulatnak a jegyében megteremtették és útjára indították ezt a kamarát, talán némi elismerést igényelhetnek a maguk számára azok is, akik a megpróbáltatások nehéz óráiban nem csüggedve nemcsak mentették, amit menteni lehetett, hanem gyarapítani is tudták az intézménynek s az általa képviselt gazdasági érdekeltiségnek erkölcsi és anyagi birtokállományát. És ha visszatekintek ezekre a nehéz évekre akkor nem érdem, hanem historikum gyanánt szögezhetem le, hogy a szegedi kamara volt az, amely a kommün idejében a magyar érdekképviseleti élet jogfolytonosságát fenntartotta.

Mikor az ország többi részét elborította a vörös hullám, vagy ellenséges megszállás alá került, a szegedi kamara volt az egyetlen, amely mint magyar kamara egy pillanatra sem szakította meg működését. A szegedi kamarán a magyar címer koronája ma is olyan sértetlen, mint volt, mikor hivatalának vezetését átvettem.

Szerettem volna beszélni még azokról a problémákról és súlyos gazdasági kérdésekről, melyek a kamarát múltjából kiindulva ma is foglalkoztatják. Ezt a kényeret az igen tisztelt Polgármester úr, aki előttem szólalt fel, elvette tőlem. Így azzal kell megelégednem, hogy az ő beszédébe kapcsolódom bele s ott folytatom, ahol ő elhagyta. Vannak helyi jellegű, vannak országos és vannak az egész világra kiterjedő gazdasági kérdések. A két utóbbi csoportba tartozók a nemzetközi politikai helyzet alakulásával és a háborús gazdasági viszonyokkal függenek össze. A kamarák megint kezdik vállalni és végezni azokat a feladatokat, amelyek működésük zömét alkották a világháború idején: ipari üzemek zavartalan működésének biztosítása, anyagszükséglet fedezése, közellátás, közvetítés a központi hatóságok és az érdekeltség széles rétegei között és mindenekelőtt elsímítása és kiegyenlítése azoknak a nehézségeknek és egyenletlenségeknek, amelyek a normálistól eltérő helyzetből adódnak. Háború nincs, de kialakulóban van egy olyan gazdasági állapot a háborús és béke határán, amelyet a velencei lagunákkal lehet összehasonlítani, ahol sokszor nem lehet pontosan megállapítani, hogy a tenger és szárazföld hol olvadnak össze egymással.

Ezek után engedje meg Nagyméltóságod, hogy a szegedi kamara történetének egy különleges jogcímén néhány rövid szóban kitérjek a sokat emlegetett kamarai reform ügyére. A jogcím 1899 szeptember 8-ról datálódik, mikor Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi Ignác földművelésügyi, Hegedűs Sándor kereskedelemügyi és Plósz Sándor igazságügyminiszter személyében nagyon előkelő vendégei voltak a kamarának. A vendégeket Szarvady Lajos, a kamarának akkori elnöke üdvözölte, akinek üdvözlő szavait a kormány megjelent tagjai nevében Hegedűs Sándor köszönte meg. Az egykorú újságok tanúsága szerint ismertette a kormány gazdasági programját és többek között elmondotta azt is, hogy a kormány foglalkozik a kamarai reform kérdésével, csak épen a pillanatot nem tartja teljesen időszerűnek.

A jogcímünk az, hogy ekkor kezdődött meg a szegedi kamarában a magyar gazdaságtörténelemnek, sőt talán az egész világtörténelemnek leghosszabb pillanata, amely máig sem ért véget. Azóta eltelt negyven esztendő és e negyven esztendő alatt a világ képe teljesen megváltozott. Az élet üteme meggyorsult. A vasut, az automobil, repülőgép, a távíró, a távbeszélő és a rádió megszüntette a térbeli és időbeli távolságokat. Közben átéltünk néhány forradalmi jellegű technikai újítást, az ötödfél esztendő világháborút és a közgazdaság tudományának fejetetejére állását. Akárhányszor a leveli béka bölcsőbbnek bizonyult, mint a statisztikusok, bankvezérek és közgazdasági tudósok. Képtelenség még csak elgondolni is, hogy az eseményeknek és intézményeknek e viharszerű ingadozásaiban csak a kamarák, a minden változásra legjobban reagáló gazdasági élet szervei maradtak volna változatlanok. Ellenkezőleg. A kamarák feladat-

köre kiszélesedett, működésük kimélyült, az intézmény belenőtt a közigazgatásba, de a törvényes keret, amelyben a kamarák dolgoznak, egy-két foltozgatástól eltekintve, a régi maradt. A kamarák tartalmilag teljesen átalakultak, anélkül, hogy ez az átalakulás a szervezet formai részében is kifejezésre jutott volna. A kamarák ma is abban a ruhában járnak, amelyet gyermekkorukban szabtak a testükre.

Ami azt illeti, a reformot eleget hallottuk emlegetni az utolsó évtizedek alatt, de az esetek nagy részében olyanok emlegették, akik nem tulságosan ismerték a kamarák szerkezetét és működését. Szomorúan mulatságos volt nézni, mikor egyesek Németországba mentek el példaként, mások a megboldogult osztrák rendi államot akarták Magyarországra átültetni, voltak, akik buzgón tanulmányozták Portugáliát, esetleg még a botokud és irokéz törzsi szerkezetet is alkalmasnak vélték mintának a magyar kamarai reform számára, csak épen szuverén fölénnyel a magyar viszonyok és a magyar intézmény megismerését látták fölöslegesnek. Kegyelmes Uram, mi várjuk a reformot, de magyar reformot várunk, hogy a külső megjelenésükben, szellemükben és lelkükben magyar kereskedelmi és iparkamarákat az elkövetkezendő nehéz, de nem reménytelen időkben a magyar közgazdaságnak tudjuk a szolgálatába állítani. Ugy érzem, hogy mikor egy pillanatra megállok a szegedi kamara történetének félszázados mesgyéjén, akkor nemcsak a multat idézhetem, hanem jogom van egy pillantást vetni a jövőbe is. A magyar kamarai intézmény keretén belül ennek a kamarának hivatása az, hogy a magyar gazdasági kulturának melegét sugározza ki minél tágabb körzetben a párázatos levegőjű, őserőben és gazdaságban ragyogó magyar területekre.

5. *Varga József* dr. magy. kir. ipar-, kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter: Mélyen tisztelt ünnepi díszközgyűlés! A mai napon töltötte be a szegedi kereskedelmi és iparkamara a fennállásának ötvenedik esztendejét. Ötven évvel ezelőtt, 1890. évi február hó 10-én kelt Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter leírata, amelyben a szegedi kereskedelmi és iparkamara létesítése iránt rendelkezett. A kamara területéhez a létesítéskor Csongrád és Bácsbodrog vármegyék, továbbá Szeged, Hódmezővásárhely, Baja, Szabadka, Ujvidék és Zombor szab. kir. városok tartoztak.

Ötven évvel ezelőtt, amikor a kamara megalakult, a gazdasági és politikai viszonyok egészen mások voltak, mint ma. A kamara alakulása a milléniumot megelőző felfelé irányuló konjunktura idejére esik, azokra az esztendőkre, amelyeket Tonelli Sándornak, a kamara jelenlegi főtitkárának szavaival „Magyarország boldog évei” névvel jellemezhetünk. Ez volt az az idő, amikor Szegeden kiépült a Tiszapart palotasora, egymás után alakultak a nagy ipari és kereskedelmi vállalatok és amikor a szegedi butoriparosok, akinek tisztos hagyományait a kamara jelenlegi elnöke is képviseli, külföldön is becsületet szereztek a magyar iparnak.

Sajnos, jelenleg a magyar gazdasági élet az akkorinál lényegesen nehezebb helyzetben van. Kényszerítő körülmények, amelyek a gazdasági életet béklyóba szorítják, egyéni életünkben is lemondást követelnek.

A kamara megalapításakor a gazdasági szabadság korszaka virágjában volt. Akkoriban még nem tornyosultak viharfelhők, amelyek a békés gazdasági munkálkodás megzavarásával fenyegettek volna. Nem volt szükség gazdasági megkötöttségekre. Ebben a tekintetben is igen megváltoztak a viszonyok. A mai súlyos politikai viszonyok arra kényszerítenek, hogy az államhatalom mindig mélyebben és mélyebben nyúljon bele a gazdasági élet szervezetébe. Akkor a gazdasági szabadság kora volt, ma az irányított gazdálkodás, sőt már-már háborús gazdálkodás korát éljük.

A szegedi kereskedelmi és iparkamara megalakulásával egyidejűleg négy másik kereskedelmi és iparkamara is alakult, a besztercebányai, a győri, a marcsvásárhelyi és a nagyváradai kereskedelmi és iparkamarák. Az akkoiban egységes magyar gazdasági területet azóta országhatárok szelték szét. Ebben a tekintetben is nagyot változott a világ. A mai napon azonban, amikor ennek az öt testvér kereskedelmi és iparkamarának ötven éves születésnapját ünnepeljük, meleg szívvel és őszinte jókívánságokkal üdvözlöm mind az öt kereskedelmi és iparkamarát.

Nemcsak az idők arculata változott meg 1890. óta, hanem kicserélődtek azok az emberi arcok is, akik akkoriban ennek a kereskedelmi és iparkamarának alapításában közreműködtek. Azok közül, akik 1890-ben a kamara alapításánál mint résztvevők jelen voltak, már csak egy személy van életben és ez Vékes Bertalan, a szegedi kereskedelmi és iparkamara ny. jegyzője, akit ebből az alkalomból üdvözlök és akinek őszinte jókívánságaimat fejezem ki.

Megváltoztak a gazdasági viszonyok, megváltoztak a politikai viszonyok, megváltoztak az országhatárok és kicserélődtek a személyek is, de több mint félszázados múlt után az idők viszontagságai között fiatalos alkalmazkodó képességgel él tovább a magyar kereskedelmi és iparkamarai intézmény. A kereskedelmi és iparkamarák a gazdasági életnek eleven tényezői, amelyeknek jelentősége az idők múltával nem csökkent, hanem ellenkezőleg mindinkább emelkedett. Ebből látszik, hogy azok az alapelvek, amelyekben a kereskedelmi és iparkamarai intézmény felépült, jól beváltak.

A kormánynak szüksége van a nemzeti közgazdaság szolgálatában olyan megbízható területi szervekre, amelyek egyrészt közvetítőként jelentkezők közte és az érdekeltség széles rétegei között, másrészt pedig saját kebelükön belül elvégzik az érdekek kiegyenlítésének és összeegyeztetésének munkáját, amely a szoroson vett kormányzati tevékenység megkönnyítését szolgálja. Ha voltak is a múltban nem is egy esetben összeütközések és súrlódások a kamarákban képviselt egyes érdekeltségi csoportok között. — ami elvégre gazdasági jellegű intézményeknél elkerülhetetlen. — a kamarák nagyjában és részében jól megfeleltek ebbeli hivatásuknak. Helyi vonatkozásban ezt igazolja a szegedi kereskedelmi és iparkamara ötven éves története is.

A két elv, amely a kamarák működésében kifejezésre jut, az önkormányzatnak és a végrehajtó jellegű hivatali munkának találkozása. Az egyik arra szolgál, hogy az érdekeltség óhajait, véleményeit

és javaslatait a kormányhatóságok elé juttassa, míg a másik ellenkező irányban a kormányzat akaratmegnyilvánulásait közvetíti az érdekelt-ség felé. Kezdetben főleg a kamarák véleményező és javaslattevő tevékenységén volt a hangsúly, abban a mértékben azonban, amint a mai állam gazdasági élete és közigazgatása bonyolódott és újabb meg újabb területeket ölelt fel, növekedett a kamarának ez a közigazgatási jellegű igénybevétele is. Megállapíthatom, hogy a kormányzatnak nem volt oka megbánni, hogy éppen a kamarákat bízta meg e feladatok ellátásával.

Végigtekintve csupán az utolsó öt esztendő történetén, azt látom, hogy a feladatoknak egész sorával bővült ki a kamarák közigazgatási tevékenységének köre. A kormány azoknak az iparosoknak és kereskedőknek megsegélyezésére, akik bankszerű fedezettel nem rendelkeznek, megszervezte a *kisipari és kereskedelmi kölcsönakciót* s a kamarákat bízta meg a lebonyolítás munkájával. A jövő iparosságának anyagi és erkölcsi színvonalát van hivatva emelni a *mestervizsgák és az ipari továbbképző tanfolyamok* intézménye. Mindkettőnél döntő jelenségű szerepük van a kereskedelmi és iparkamaráknak. Szerepet juttatott a kormányzat a kamaráknak a *legkisebb munkbér, a leghosszabb munkaidő* és egyéb szociális jellegű követelmények gyakorlati megvalósítása körül. Egy új középosztályréteg kifejlődését van hivatva elősegíteni a *Nemzeti Önállósítási Alap*, amelynek ipari és kereskedelmi része a kamarák közreműködése nélkül már el sem képzelhető. Amióta pedig a nemzetközi viszonyok alakulása a kormányzatot arra kényszerítette, hogy az *anyagellátás és ármegállapítás* terén hatósági intézkedésekkel biztosítsa a gazdaságilag gyengébb egyedek védelmét, helyesnek látta ezekre a tevékenységi területekre is kiterjeszteni a kamarák munkáját. És kétségtelen, hogy a háborús közigazgatási intézkedések kiszélesedése esetében további új feladatok fognak a kamarákra hárulni.

Végezetül engedjék meg, hogy a kamarai intézmény után néhány szóban a szegedi kereskedelmi és iparkamarával is foglalkozzam, amelynek félszázados jubileuma szolgáltat tulajdonképen a mai összegyövelésre alkalmat. Kicsinyben ennek a kamarának története az egész ország története. A boldog békeidőben ennek a kamarának területe Ujvidékig és Titelig terjedt, és idetartozott a Ferenc-csatorna vidékének televény földje, valamint idetartoztak a Bácska gazdag városai és községei is. Szeged városának vonzási köre messze kiterjedt dél felé s a város ipara és kereskedelme legfőként ebből az irányból táplálkozott. De akárcsak az ország, ez a kamara is elvesztette területének legnagyobb részét s a huszas évek elejétől kezdve új geopolitikai tájékozódásra kényszerült. Nemesak mint az ipar és kereskedelem minisztere, de mint ennek a városnak országgyűlési képviselője is, nagyon jól tudom, hogy milyen hősi küzdelmet kellett folytatniok Szeged iparosságainak és kereskedőinek, hogy szinte a város körtöltéséig előretolt határokon belül megtalálják a gazdasági élet szükösre szabott előfeltételeit. Ebben a küzdelemben Szeged és környéke gazdasági életének egyik legerősebb támogatója volt a kamara, amely állandóan szorgalmazta, hogy az a csapás, amely a várost és környékét

önhibáján kívül sújtotta, megfelelő kormányzati intézkedésekkel egyensúlyoztassék.

Az előbb a kereskedelmi és iparkamarai intézmény ellenállóképességéről, alkalmazkodóképességéről és hasznos szolgálatairól mint kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter mondottam elismerő szavakat. A szegedi kamarának most vázolt közhasznú munkálkodásért pedig mint Szeged város országgyűlési képviselője külön is köszönetet mondok.

Az Isten áldását kérem a szegedi kereskedelmi és iparkamara, a vele egyidős testvérkamarák, valamint általában az egész kamarai intézmény további működésére. Kívánom a kamarának, hogy továbbra is ernyedetlen buzgalommal szolgálja a magyar ipar, a magyar kereskedelem, a magyar közigazgatási élet és az egész magyar haza ügyét.

6. Vitéz *Gyulay* Tibor dr., a budapesti kereskedelmi és iparkamara főtitkára: Nagy megtisztelés számomra, hogy én üdvözölhetem a budapesti kamara, sőt az egész magyar kereskedelmi és iparkamarai intézmény nevében a fiatalabb testvért, a szegedi kamarát félszázados jubileuma ünepén.

Ötven esztendővel ezelőtt Baross Gábor rendelete hasította le az akkor már megerősödött, negyvenedik évét betöltő budapesti kereskedelmi és iparkamara kerületének déli részét és abból alakította meg Szeged székhellyel Nagymagyarország tizenhatodik kereskedelmi és iparkamaráját. Mondanom sem kell, hogy egy szikrája sincs bennem az elvesztett birtok fájó érzésének. Inkább azzal az érzellemmel lépek erre az egykoron hozzánk tartozott kamarai területre, amivel az ember a szülői házból kinőtt, saját tűzhelyet alapított gyemek házatájjára jön, örömet lelve a lelkiükből lelkedzett utód gyarapodásában, lelkes munkálkodásában, sikereiben. Csak egy dolgot nem látok a pesti kamara hagyatékából, azokat a délebbre eső területeket, amelyek a szegedi kamara kerületének nagyjából tetteék és amelyek húsz év óta idegen kamara területét alkotják.

Baross Gábor alkotása ez a kamara. Azé a nagy kereskedelmi miniszteré, akinél egyetlen magyar államférfiú sem tanúsított több megértést és megbecsülést a kereskedelmi és iparkamarák intézménye iránt. Azt hiszem azonban, hogy a szegedi kereskedelmi kamara nem csupán annyiban viseli magán a vasminiszter keznyomát, hogy ő írta alá a kamara felállítására vonatkozó rendeletet, hanem ezen a kormányzati hivatalos aktuson felül az idő momentumnál fogva is igen szoros a kapcsolat Baross Gábor gondolatvilága és a szegedi kamara működését átható szellem között.

Röviddel azelőtt, hogy a szegedi kereskedelmi és iparkamara felállítására elhatározásba ment, Baross Gábor a kamarai törvény módosítása tárgyában összehívott ankéton 1889. október 15-én szemrehányást tett a kamaráknak a túlságosan circumspektus jelentések miatt. Baross kevesebb feszélyezettséget kért a kamaráktól. „Súlyt fektetek arra, — mondotta, — hogy a kamarák véleményüket minden fenntartás nélkül nyilvánítsák. Feltétlenül szükségesnek tartom, hogy a kamarák minden alkalommal teljes szabadsággal és függetlenséggel nyilvánítsák véleményüket, mert ha e részben bármiképpen is korlátozottnak véleményükben, nem tekinthetném az érdekeltek hamisítatlan vé-

leményének, holott és mindig, minden ügyben csak őszinte, hamisítatlan véleményt akarok hallani“. Ezek a szavak hallatszottak el, mielőtt a szegedi kamara alapítási okmányára rákerült Baross Gábor aláírása. Ezek a gondolatok nyilvánultak meg a szegedi kamara félévszázados működésében is, mert úgy vélem, ha van kamara, amely őszinte, hamisítatlan hangot adott a kerület kereskedői és iparosai óhajtságainak, úgy ez elsősorban a szegedi kamara volt. Különböző rezsimok vitték a kamara ügyeit, amint azt Tonelli kollegám és barátom kiváló közgazdasági és történetírói érzékkel megírt könyvében élénk tárta, különböző irányok mutatkoztak az ország közgazdasági politikájának vezetésében ez alatt a tíz lustrum alatt. Egy azonban változatlan volt, az a komoly bátorság, az az őszinte meggyőződés, amely a kamara állásfoglalásaiból mindenkor kicsillant. Ez a bátor helytállás jellemezte a kamarát azokban a szomorú időkben is, amikor az érdekképviselési tevékenységet az ellenséges megszálló hatalmasságokkal szemben kellett kifejteni.

Két eszme, két gondolat csodálatos összefonódásának köszöni a szegedi kamara létének, működésének, sikerének különleges jellegét. Az egyik a kamarai gondolat, a másik a szegedi gondolat.

A *kamarai gondolat* az, mely a kilencvenéves magyar kereskedelmi és iparkamarai intézményre születésének első napjától kezdve rányemta sajátos bélyegét. Lényege abban van, hogy a kereskedelmi és iparkamarák összetétele heterogén, mert feladatuk az egész merkantil érdekelttség: gyár, bank, kereskedő, szövetkezet, kisiparos érdekeinek felkarolása. Mily könnyű a feladatuk az azonos érdekű tagok és csoportok homogén képviseléseinek, mint amilyenek a szabad érdekképviselések és amilyenek a rendi szellemben fogant újabb kamarai szervezetek!

De éppen a feladat nehézsége, a különböző, egymástól eltérő, sokszor egymással szembenálló érdekek összeegyeztetése adja meg a kereskedelmi és iparkamarák állásfoglalásainak magasrendű voltát, midőn az egyes csoportok egyéni érdekein felülemelkedve, azokat a többiek érdekeinek keretében avatják a közvélemény, hatóságok és kormány szemében közérdekké.

Nehéz, tövises, legtöbbször háládatlan és népszerűtlen ez a feladat és mégis, vagy éppen ezért, szép, magasrendű, emelkedett és a közérdekben hízogótló a kamarai gondolatnak helyes, bátor, tántoríthatatlan és önfeláldozó szolgálata.

A *szegedi gondolatot* pedig úgy ismerjük, mint a vélemény-nyilvánításának a szabadságát, a leplezetlen őszinteséget, mely Dugonics András óta oly sok nagy szegedi emberben, íróban, közéleti férfiban politikusan egyaránt kicsendült, kikristályosodott. Aki tehát méltányolja és fontolóra veszi mindazokat a nézőpontokat és kívánságokat, amelyek a szegedi kamara tanácskozási termékből kerülnek ki, biztos lehet afelől, hogy ez megfontolt, higgadt magyar életfelfogás kifejezése és egy igazán magyar gazdaságpolitika cselekvési szabálya.

A szegedi gondolattal kapcsolatban idéznem kell szülővárosom egyetemre híres történettanárának, Márki Sándornak, a magyar szabadságharcról írott munkáját. A szabadságharc kormányának Szegedre

való menekülése történetének elmondásánál megemlíti, hogy amikor 1849. július 12-én Szeged népe fátylós menettel ünnepelte Kossuthot, ő a Kárász-ház erkélyéről tartott beszédében többek között ezt mondotta: „Ebből a városból fog kisugározni Európa szabadsága“. Így tört ki Kossuth szívéből az olthatatlan optimizmus. A nép bámulta ihletét, a kritikusok azonban elborultak. Pedig Kossuth a jövőbe látott. Hetven évvel később ez a város volt az, amely Európában elsőnek szállt szembe az Európa lelkiismereti és szellemi szabadsága ellen törő kommunista világrenddel, ebből a városból sugárzott ki az európai művelődést, az erkölcsi és szellemi értékeket elborító végzetes hullámmal való szembeszállás gondolatának első szikrája. Hús és fél évvel ezelőtt ez a város indította el egy olyan mozgalmat, amely azóta egész Európa izzó fontosságú kérdésévé vált.

Ennek a világtörténelmivé vált szegedi magatartásnak kiformalásából kivették részüket azok is, akik a szegedi kamara élén állottak és ezzel a szegedi kamara története olyan lapokkal gazdagodott, amelyekre az ország többi kamarái tisztelettel tekintenek fel. Meg vagyok győződve arról, hogy a kamara jövője nem lesz méltatlan az 50 éves múlthoz. A budapesti kereskedelmi és iparkamara és a többi testvérkamaraik nevében is a Mindenható kegyelmét és bőséges áldását kérem a jubiláló kamara további működésére.

7. Papp József magy. kir. kormányfőtanácsos, kamarai tag, az Ipartestületek Országos Központjának elnöke: Nagyméltóságú Miniszter Ur! Mélyen tisztelt díszközgyűlés! A szegedi kereskedelmi és iparkamara fennállásának és működésének félszázados jubileuma alkalmából nekem jutott az a megtisztelő megbízatás, hogy a jubiláló kamarát a területén működő ipartestületek és a kézművesiparosság nevében üdvözöljem.

Ezt a megbízást készséggel és örömmel, belső meggyőződésből teljesítem, mert a kereskedelmi és iparkamara és köztük a jubiláló szegedi kereskedelmi és iparkamara is, nemcsak a számukra kijelölt feladatokat látták el lelkes buzgalommal és teljes szakértelemmel, de a magyar közgazdasági életnek olyan tényezőivé fejlődtek és olyan intézményekké erősödtek, amelyeket ma már alig nélkülözhetnénk.

Az 1868. évi VI. törvénycikk 1. §-a azt mondja, hogy a kamarák a kereskedelem és az ipar érdekeinek együttes előmozdítására hivatott közegek.

A szegedi kereskedelmi és iparkamara félszázados fennállása és működése alatt — sokszor igen nehéz helyzetekben is, — mindenkor szem előtt tartotta ezt az együttes kötelezettségét és ha a törvény első paragrafusában és a kamara nevében a kereskedelem meg is előzi az ipart, a kamara egyforma szeretettel és ugyanazzal a gondoskodással igyekezett minkettőnek érdekeit előbbre vinni és oltalmazni.

Ezt a meleg érdeklődést és ezt az ápoló gondosságot érezték és érzik a kamara területén működő ipartestületek és kézművesiparosok is s ezért most, amikor a szegedi kereskedelmi és iparkamara ötven éves fennállásának jubileumát ünnepli, a körzetéhez tartozó ipartestületek és kézműiparosság ugyancsak őszinte elismeréssel adózik irányában és azt kívánja, hogy a Mindenható áldja meg a kamara közérdekű mun-

káját és vezesse azt egy szebb és jobb magyar jövő érdekében minél teljesebb sikerhez.

8. *Telek* Andor kamarai tag: Ötven esztendő a déli végek kereskedelmi és ipari érdekképviselőjének életében olyan dátum, amely a rohanó időt még munka közben is megállítja! Ezeket a perceket használom fel arra, hogy a kamara kereskedőinek nevében, — talán 196 év óta fennálló cégem jussán is, — üdvözljem és köszöntsem a jubilánst.

Úgy érzem, de úgy is van, hogy ezen ünnepi közgyűlésünkön a munkát ünnepeljük, az ernyedetlen alkotó szellemet, mely nekünk kereskedőknek oly sokszor állott segítségünkre.

Boldog békében, mikor ez a kamara alakult, a ferenc-józsefi idők kellős közepén, más szellem, más eszmevilág uralkodott. Új időknek új eszmekörében mindig megtalálta a helyes utat, amely az ország és a délvidék gazdasági életének javát szolgálta. Mi, akik hosszú idő óta tagjai vagyunk ezen kamarának, tanúsítjuk, hogy itt követték az elvet: „A tett az első, a szó a második”.

A hálatelt köszöntés után engedtessek meg nekem, hogy Kegyelemes Úram kitüntető magas jelenlétét felhasználjam és egész röviden ismertessem a kereskedelem helyzetét.

Nem akarok panaszkodni, mert követem a legnagyobb magyart, aki naplójában, mikor a magyar gazdasági élet ujjaszervezését vezette, ezt jegyezte fel: „Szerencsét adhat a sors, de boldogságot nem. Mind az embereknek, mind a népeknek csak annyi jóléthez és boldogsághoz van joguk, amennyit meg tudnak maguknak szerezni. És ennek eszköze a munka. A munka tehát mind az embereknek, mind a népeknek legfőbb, talán egyedüli kincse”.

Mi kereskedők, ehhez a munkához kérjük Nagyméltóságod segítségét. E nehéz időkben, a nemzet szolgálatára, őszintén tisztességes munkánkat ajánljuk fel.

Gátlások és akadályok, bizalmatlanságok és szakadékok, apák és fiúk harca, amely az új nemzedéknek a mi pályánkon való elhelyezkedését megnehezíti, el fognak tűnni, ha a kereskedelem munkája értékés és komoly formában nyer megbecsülést. De akkor a régi magyar kalmárok, a kassai Almássy Istvánok és a debreceni Szabók szellemének kell áthatni minden kartársamat.

Elősegíti a megbecsülést az, ha sürgősen rendezést nyernek a „korszerű kérdések”, így az árszabályozás és hasznökulcs, a szabottár problémája, az árúelosztás igazságos megoldása, és végül a szövetkezetek szerepe.

A megszabott rövid időhöz képest próbálom elmondani azt a eszmekört, amelyben mi „gyakorlati kereskedők” e kérdésekben gondolkodunk! Történelmi és nemzetvédelmi időkben nem lehet a megszorított gazdasági életet vagyonosodásra használni. Ezzel szemben valljuk azt is, hogy az sem nemzeti érdek, ha felmorzszálódik a mobil, vagyon, amely a mi kezünkben csupán eszköz s eredménye fokozottan áll a nemzet szolgálatában. Tehát úgy kell szabályozni a kérdést, hogy a szabad verseny további érvényesülésével legyen megállapítva minőségi osztályonként az a legmagasabb kulcs, amelyen túl már ár-

drágítás következik. A kereskedelem rugalmassága majd szabályozza ezen a legmagasabb kulcsen alul is a forgalmi árt.

Szabott árak nélkül komoly üzlet el sem képzelhető, ehhez elsősorban a közönséget kell jól szervezett hírlapi propagandával előkészíteni.

Az államhatalomnak a gazdasági életbe való beavatkozása csak oly mértékben kívánatos, amely még nem zárja ki a szabadságot.

Az árúelosztás problémája, a háborús világ kinövése, amely talán mindenekfelett a legfontosabb. Szabályozni kell, hogy a gazdasági élet rendjéből a hitel ne vonassék ki, hanem összhangba kerüljön az árúszállítással, mert a fizetés és árúszállítás összefüggő kérdés, csak ez biztosítja az ország árúellátásának rendjét. A készpénzforgalomra való fokozatos áttérés csak így képzelhető el. Az áldzathozatal, legalább anyagi téren, progresszív legyen.

A szövetkezeti kérdésről csak annyit, hogy mi kereskedők megszoktuk és álljuk az *egyenlő versenyt*. Nemzeti szempontból sokkal fontosabb kis vállalkozások boldogulása, mint a mammut vállalatok szaporodása, ami a kereskedelemben, személyi tulajdonságok mellőzésével, hivatalos bürokráciához vezet.

A nagykereskedelemnek keresztény magyar kézre való átállításában igenis van szerepe a szövetkezetnek s itt a kis üzleteknek tőkével való ellátása oly nagy feladat, melynek megoldása *történelmi szerepe* lehet a szövetkezeteknek. Az export és importnak tőkével való ellátása, az egyéni képességek kihasználásával, szintén oly cél, melyet új alapokra építendő kereskedelmünk jövőjében a szövetkezeteknek kell megvalósítani.

Ezek mellett a kereskedők munkássága változatlanul érvényesíthető nemzetünk és fajtánk boldogulásának érdekében.

Nagyméltóságú Miniszter Ur! Igyekeztem tömören elmondani a déli végek kereskedőinek tiszteletteljes óhaját s ha az ünneplést itt is munka teljesítésre használom: kegyeskedjenek ezt megértéssel fogadni.

A kamara kerületének kereskedő egysületei s a kötelékükbe tartozó összes kartársaim nevében befejezem üdvözlő szavaim, melyből, ha magyar szokásaink ellenére, a tömjénezés hiányzik, ezért elnézést kérek. Mentségemül idézem a legnagyobb magyart, aki ezt írja: „Nem lelki, testi és országbeli javaink dicsérete emelheti fel hazánkat, hanem hátramaradásunk, hibáink nagylelkű elismerése s azoknak férfias orvoslása“.

9. Baló József dr., a magy. kir. Ferenc József tudományegyetem rektora: Mélyen tisztelt díszközgyűlés! A magy. kir. Ferencz József-tudományegyetem nevében üdvözlöm a szegedi kereskedelmi és iparkamarát ötven éves fennállása alkalmából. Engedjék meg, hogy az elhangzottak után néhány szóval a tudomány és ipar kapcsolatát világoztam meg. Ez kétféle lehet: 1. valamely tudományos felfedezésnek gyakorlati hasznosítása az ipar feladata s az esetleg egészen új iparágat teremthet, 2. a tudományos munka támogatása az ipar részéről. A nagyipar e vonatkozásban tudta a kötelességét. Németországban az I. G. Farbenindustrie évente nagy összegeket áldoz a tudományos munka elősegítésére. Amerikában Rockefellerék a tudományos kutatómunká-

nak addig még nem látott támogatást nyújtottak. Magyarországon a nagy iparvállalatok adták össze azt a pénzüsszeget, amelyet a Széchenyi Tudományos Társaság a kutatómunka támogatására fordított. A közelmúltban, amikor Varga József miniszter úr önmagyméltósága megnyitotta az első alumínium gyárat, a Magyar Általános Kőszénbánya RT. 100.000 pengőt adott a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemnek az alumíniumgyártás módszereinek tanulmányozására.

Szegedi viszonylatban az iparnak szükséges tudományos kutatás az egyetem laboratóriumaiban jól elvégezhető. Ily módon a tudomány és ipar együttműködése harmonikusan megvalósítható. Az egyetem minden ily irányú kezdeményezést szívesen fogad. A kamara jubileuma alkalmából azt kívánom, hogy a tudománynak és a gyakorlati közgazdaságnak ez az együttműködése a jövőben sok értékes és gazdaságilag is hasznosítható eredményhez vezessen.

Gesztelyi Nagy László dr. orsz. képviselő, a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara igazgatója: A Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara, mint fiatalabbik testvér nevében köszöntöm az idősebbet, a tapasztaltabbat, az ötvenéves jubileumát ünneplő szegedi kereskedelmi és iparkamarát. Köszöntöm azzal a nagyrabecsüléssel, amely kijár az ötvenesztendős testvérnek a tizennyolcévestől.

Hogy mit jelent egy magyar érdekképviselő életében ötven év, azt, ha valaki, úgy én tudom, aki egy agrár érdekképviselőnek állok az élén. Az érdekképviselőteken keresztül él, lélezkzik, érez és sír az illető társadalmi osztály, amelyen keresztül sokszor az egész ország közgazdasági életének a fájdmát is megérezzük.

A kereskedelmi és iparkamara munkaterülete más, mint a mezőgazdasági kamaraké. Sokszor a két érdek szemben is állhat egymással és sokszor szembe is lehet állítani ezt a két érdeket. A mi tizennyolc-estendős egymás melletti munkánkban még arra nem volt példa és addig, amíg Tonelli Sándor igen tisztelt barátom, mint főtitkár fog állni a szegedi kereskedelmi és iparkamara élén és csekélységem vezeti a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarát, ez nem is fog előfordulni. Mi mindig felül tudunk emelkedni az egyéni és osztályérdeken s minden kérdésben csak az egyetemes nemzeti érdek alapján tárgyalunk, mert tudjuk, hogy csakis közös munkával, egymás megértésével s a nagyobb nemzeti célok felismerésével fogunk építhetni továbbra is a magyar közgazdasági élet munkaterületein.

Ezzel a kívánsággal és a jobb jövőbe vetett hittel köszöntöm a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara nevében az ötvenéves évfordulóját ülő szegedi kereskedelmi és iparkamarát.

Haggenmacher Henrik, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének alelnöke: Kegyelmes Uram! Mélyen tisztelt Uraim! A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége nevében szívből üdvözlöm a szegedi kereskedelmi és iparkamarát félszázados jubileuma alkalmából. Jól ismerjük és teljes mértékben méltányoljuk a kamara érdekes, közhasznú és hazafias működését. Hiszen fennállásunk óta, tehát szintén csaknem négy évtizeden át közöttünk az érintkezés állan-

dó és legbarátságosabb volt. Jól tudjuk, hogy a kamara működése első perctől kezdve felismerte az iparosodás fontosságát. Csak természetes, hogy abban a kitűnő munkában, amelyet Tonelli Sándor, a kamara főtitkára, a kamara történetének szentelt, ez a motívum minduntalan visszatér. De visszatér a szegedi kamara történetében még egy motívum: annak felismerése, hangsúlyozása és érvényesítése, hogy gyár-ipar és kézművesipar között harmonikus együttműködésnek kell létrejönnie s a kamarának kell őrködni a felett, hogy az egymásrautalt termelési ágak között ellenséges jelszavak ne kaphassanak lábra.

A szegedi kamara mindig híven teljesítette ezt a feladatot is s már ezzel hálánkat és elismerésünket érdemelte ki.

Fogadják köszönetünket; fogadják a Gyáriparosok Szövetsége vezetőségének és összes tagjainak legjobb kívánságait, melyek tolmácsolására abban a reményben vállalkoztam, hogy a barátság, az együttműködés változatlanul fenn fog állani a kamara további sikeres munkássága idején is.

Görgey István, az Országos Iparegyesület ügyv. elnöke: Mélyen tisztelt ünnepi közgyűlés! Engedjék meg nekem, hogy mint a legöregebb magyar ipari érdekképviselő, a Kossuth Lajos alapította, közel 100 esztendőes Országos Iparegyesület, valamint az ugyancsak legöregebb országos magyar kereskedelmi érdekképviselő, a 70 éves Kereskedelmi Csarnok nevében üdvözlöm a magyarországi kereskedelmi és iparkamarák legfiatalabb kamaráját, a szegedi kamarát, amely most ünnepi fennállásának 50 esztendőes jubileumát. Az anciennitás jogán szólok fel tehát, mert 50 esztendő egy testület életében alig több mint egy emberöltő és mégis az elmúlt 50 esztendő alatt mennyire megváltozott minden körülöttünk. Varga József kereskedelmi és iparügyi miniszter úr nagyszabású beszédében részletesen kifejtette a gazdasági élet minden vonatkozásában bekövetkezett mélyreható változásokat és ebből a beszédből megállapíthatjuk, hogy a kamara működésének első 25 esztendeje egybeesett Magyarország virágzásának legszebb korával, amikor minden vonalon örvendetes fejlődést és kiegyensúlyozott, nyugodt gazdasági viszonyokat éltünk meg.

A kamara életének második 25 esztendeje annál mozgalmasabb és küzdelmesebb volt. Fejlődésről ebben a korszakban már nem igen beszélhetünk, mert ha mutatkozott is a gazdasági életben néha a konjuktúrának látszata, a gazdasági élet grafikonja lázgörbeszerű hullámzást tüntet föl, mert az emelkedést hirtelen zuhanások követték, amelyek sokszor alapjaiban rázták meg az egész ország gazdasági életét. Amint Tonelli Sándor főtitkár úr kitűnő ismertetéséből hallottuk, ezt a kamarát is úgyszólván háromszor kellett ez alatt az idő alatt újjáalkotni és reorganizálni. Hogy a kamara ezeket a megrázkódtatásokat kibirta és hogy ma a szegedi iparkamara újból egyik virágzó, fejlődő és egészséges kamarája az országnak, azt elsősorban és főként azoknak a férfiaknak köszönhetjük, akik ezekben a nehéz időkben a kamara vezetőségét alkották és akik meg tudtak küzdeni minden nehézséggel, mert erőt és hitet adott nekik a küzdelemre az a szegedi gondolat, amelyet az előttem felszólaló Gyulai Tibor, a budapesti kamarának illusztris főtitkára oly szépen fejlett ki beszédében. Ez a

szegedi gondolat, amely a forradalmak és az összeomlás után innen indult ki az ország újbóli meghódítására, ez az a szegedi gondolat, amely minden szegedi polgárt külön büszkeséggel és jogos önérettel tölt el. Ezért vagyunk mi is mindannyian boldogok, akik eljöttünk ide az ország különböző vidékeiről a kamarának erre a díszközgyűlésére, mert a mi lelkünket is áthatja itt e helyen ennek a gondolatnak mély érzése és ebben a pillanatban valamennyien, akik összegyűltünk a városháza díszes tanácstermében a kamara jubileumát megünnepelni, úgy érezzük, hogy jobbakká, magyarabbakká és a jövőben erősebb hittel bízókká váltunk.

Ha van a világon gazdasági törvényszerűség, — aminthogy van — mert hisz nemcsak a történelem, de még az Írás is arra tanít, hogy a hét szűk esztendőt hét bő esztendő követi, akkor úgy érzem, mert ez szent meggyőződésem, hogy az elmúlt küzdelmes 25 esztendő után újból jönnie kell egy olyan korszaknak, amikor nemcsak a kamara, hanem az egész ország közgazdasági élete ismét a nyugodt fejlődés képét fogja mutatni. Majd ha 25 év múlva újból összegyűlünk itt — remélhetőleg a jelenlévők közül mentül számosabban, — a szegedi kamarának 75-éves jubileumi közgyűlésre, akkor csak mint egy rossz álomra fogunk már visszaemlékezni arra az elmúlt 25 esztendőre, amelyet ebben az országban mindannyiunknak át kellett szenvedünk. Ezzel a hittel és meggyőződéssel kívánok a kamara jövő mukájához sok szerencsét és áldást és miként azt régi írásokból olvastam, jókívánságaimat őseink azon szokásos latin kifejezésével fejezem ki: „Vivat, crescat, floreat“! Éljen, gyarapodjék és virágozzék!

Kresz Károly dr. magy. kir. kincstári főtanácsos, a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének igazgatója: Nagyméltóságú Miniszter Ur! Mélyen tisztelt ünnepi díszközgyűlés! A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete megbízásából, 350 magyar pénzintézet nevében őszinte szívből jövő melegséggel üdvözlöm a szegedi kereskedelmi és iparkamarát, fennállásának ötvenéves jubileuma alkalmából. A magyar pénzintézetek és ezek között különösképen úgy a szegedi, mint a budapesti pénzintézetek mindenkor a legnagyobb megértést tanúsították az Alföld nagy metropolisá iránt. Az 1879-i árvíz után, amikor a Tiszapart palotásorai épültek, a magyar pénzintézetek készséggel állottak rendelkezésre és a későbbi évtizedekben is minden tőlük telhetőt megtettek a legnagyobb magyar város iparának és kereskedelmének fejlesztése érdekében.

Ennek az iparnak és kereskedelemnek fontos tényezője a jubiláns kamara, melynek további működéséhez Isten áldását kérem.

A mai napon a munka ünnepét üljük és nem mulaszthatom el, hogy mint az egyik legnagyobb szabad érdekképviselő vezető tisztviselője, szívem egész melegével ne üdvözljem a jubiláns kamara vezető tisztviselőjét, Tonelli Sándort, aki egy negyed évszázadot meghaladó időn át ennek a Kamarának és a kamarai kerület iparának és kereskedelmének érdekében oly kiváló tevékenységet fejtett ki. Őszinte szívből kívánom, hogy kitűnő működését még hosszú ideig szentelhesse azoknak az érdekeknek szolgálatára, melyeken eddig is oly eredményesen dolgozott.

Miklós Ferenc dr., székesfővárosi bizottsági tag, a Baross Szövetség kiküldöttje: A Baross Szövetség nevében üdvözlöm a kamarát a jubileuma alkalmából. Baross Gábor, a minden idők egyik legkiválóbb ipar- és kereskedelemügyi minisztere alapította ezt a kamarát ma ötven éve. Szövetségünk ugyanennek a lángeszű és prófétai ihlettségű magyar embernek nevét vette fel, kifejezésre juttatva, hogy az ő eszméi és elgondolásai alapján akarja újjá szervezni a magyar ipart és kereskedelmet.

Az ipar és kereskedelem ma a nemzetgazdaság legfontosabb két ága, — nemzetfenntartó erő — s kell, hogy az izig-vérig magyar legyen s teljesen behasonuljon a magyar életbe és lélekbe.

Szeged, a legmagyarabb város, keresztülszenvedte a legsúlyosabb csapásokat, a tatárdúlást, a törökvéaszt, török rabigát, az árvíz pusztítását, többször elpusztult, de mindig feltámadt polgárainak szívósága és életrevalóága folytán.

A kommun után is innen indult útnak az új országépítés és hiszem, hogy a Baross Szövetség eszméje, a területileg csonkítatlan, gazdaságilag erős, keresztény Magyarország, a szegeidek eszméje is s ennek a célnak elérésére összefogva minden magyar erőt, azt ki is tudjuk vívni.

Kobulszky Károly magy. kir. postatanácsos, a Közérdekeltségek Felügyelő Hatóságának képviselője: Mélyen tisztelt díszközgyűlés! A szegedi kereskedelmi és iparkamara fennállásának ötven éves jubileuma alkalmából a Közérdekeltségek Felügyelő Hatósága nevében a kamarát melegen üdvözlöm.

Arra való tekintettel, hogy az előttem felszólaló urak a kamarának eredményekben gazdag és változatos munkásságát már ismertették, a tisztviselői kar hazafias és kiváló munkaeredményét méltatták, annak ismételésébe már nem bocsátkozom, csak hozzáteszem, hogy egy kamara teljes egészében csak akkor felel meg hivatásának, ha a hozzáforduló kereskedő és iparos társadalom érdekeit hathatósan védi és támogatja, az eléje kerülő ügyeket lehetőleg a saját hatáskörében közmegelegedésre intézi el, a központi hatóságnak csak indokolt esetben, vagy felhívásra tesz előterjesztést, háztartását pedig mindenkor helyes pénzügyi egyensúlyban tartja. Mivel pedig a szegedi kamara a vele szemben támasztott követelményeknek mindenkor kifogástalanul megfelelt, a szegedi kamara működése ebből a szempontból minden hivatal előtt mintaképpül szolgálhat.

Ha már a kamarának múltban kifejtett működését érdem szerint méltatjuk, ne feledkezzünk meg a kamara jövő feladatairól sem. Ezért a kamara eddigi munkálkodásából következően, a jövő szempontjából arra is kérem a kamara elnökségét és minden egyes funkcionáriusát, hogyha a Mindenható akaratából ennek a határőrvidéki kamarának a területe bármilyen úton vagy módon előbb vagy utóbb megnövekednék és ezekről a végvárakról visszakerülő háromféle nemzetiségű kereskedő és iparostársadalom ügyes-bajos dolgaival bizalommal fordul az ő érdekképviseleti hatóságához, a szőnyegre kerülő ügyek elbírálásánál a kamara minden egyes tagja továbbra is olyan jó-akarattal és körültekintő megértéssel járjon el, hogy az a kereskedő

és iparos, aki több mint két évtized óta idegenben, más életkörülmények között élt, a kamara épületéből meglegedetten, jó érzéssel távozzék el és a szentistváni gondolatnak lelkes híve és terjesztője legyen.

A Közérdekeltségek Felügyelő Hatósága nevében a szegedi kereskedelmi és iparkamara további működésére Isten áldását kérem.

Radnai Mikes dr., a szegedi munkásság hivatásszervezetének elnöke: A szegedi munkásság krisztusi és magyar alapon kiépített érdekvédelmi szervezete, a Hivatásszervezetbe tömörült tízezres szegedi munkástábor tiszteletteljes üdvözlét vagyok bátor kifejezni ezen a nagyjelentőségű szegedi jubileumi ünnepségen.

A szegedi hivatásszervezeti munkásság, amely a szabad szakszervezeti életben él, lelkesen üdvözlí ebben a jubileumban mindenekeleltt a nagy XX. századi szükségesség, az érdekképviselési eszme és az érdekképviselési élet jubileumát, amely hivatalos érdekképviselésnek a munkásérdekvédelem síkján, a közös csatlakozási és teherviselési kötelezettség és munkástestületi önkormányzat alapján, munkáskamara formájában való kiépítését és megvalósítását a magyar dolgozók társadalma oly epedve várja.

Mély tisztelettel üdvözlí a szegedi hivatásszervezeti munkásság konkrété a szegedi kereskedelmi és iparkamara ötven éves mintatevékenységének és életének jubileumát, amelyet a kamara elnökségei, kiváló és nagy tudású titkársága, Tonelli főtitkár úr óméltóságával az élén, évtizedeken keresztül, a magyar ipar és kereskedelemnek az alföld ezen délvidéki részén való kiépítésében, fejlesztésében kifejtettek és sokezer délalföldi munkás számára kereseti lehetőségeket teremtettek.

A szegedi hivatásszervezeti munkásság nevében egyúttal mély köszönetet mondunk ezen jubileumi ünnepségen a nyilvánosság előtt is, azért a támogató, felvilágosító, útmutató és tárgyilagos közvetítő tevékenységért, amelyben a szegedi kereskedelmi és iparkamara vezetősége és kiváló tisztviselői kara az elmúlt két és fél év alatt, igen sokszor a szorosán vett kötelezettség határán túlmenőleg is, bennünket támogatni kegyes volt.

Ezen gondolatok jegyében és abban a tudatban és meggyőződésben, hogy mi mindnyájan magyarok az öncélú, a saját lábán minden vonatkozásban erősen álló és a szociális igazságosság fokozatos megvalósítása által lázmentesített magyar gazdasági élet és ezen felül a magyar nemzeti hivatás szolgálói vagyunk és akarunk lenni, kívánjuk Isten bőséges áldását a munkásság nevében a szegedi kereskedelmi és iparkamara eddigi és jövőndő munkásságára.

Pleskó András titkár bejelenti, hogy a kassai kereskedelmi és iparkamara nevében, amelynek képviseltetését az időjárési viszonyok akadályozták meg. *Siposs Aladár dr.* főtitkár a következő levelet intézte a szegedi kereskedelmi és iparkamarához:

Tisztelt Társkamara! A határkónél, amelynél holnap a tisztelt Társkamara tele ünnepi érzéssel megáll, úgy érezzük, nekünk, mint idősebb testvérnek, különösen értékelt alkalom kínálkozik együttérzésünk őszinte megnyilvánítására.

A közös nemzeti és azonos hivatást betöltő életsorból mi, megpróbáltatásokkal tele két évtizedet egymástól elszakítva éltünk végig, de kimondhatatlan lelki megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy a különválásban eltöltött idő a sokszor átléphetetlen országhatárok dacára is bennünk a nemzeti közösségtudat megerősödésével a mindig remélt hazatérés vigasztaló reményeit érlelte.

A szívünkben melengetett e megtörhetetlen reménynek beteljesedése feletti boldog örömben és a múltban évtizedeken át mindig zavartalan összhangban kialakult kapcsolataink fokozott ápolására irányuló őszinte törekvésének jegyében testvéri szeretettel küldjük meleg köszönésünket a szegedi Társkamara félszázados jubileumára. Elismeréssel a Társkamara eddigi közhasznú tevékenységével szemben, Vezetőire, Tisztikárára és a gondozásukra bízott iparos és kereskedő társadalom érdekében a haza javát szolgáló további eredményes munkásságukra együttünneplő szívvel kívánjuk és kérjük a Mindenható áldását! Kassa, 1940. február 10-én. A kereskedelmi és iparkamara nevében: Dr. Siposs, főtitkár.

A szegedi német konzulátustól a következő levél érkezett:

A tekintetes Kereskedelmi és Iparkamarának, Szeged.

Aki külföldi létére meglátogatja a szegedi kereskedelmi és iparkamarát, első pillanatra feismerheti, milyen hatalmas gazdasági feladatai voltak már alapításának időpontjában is ennek a jelentőségteljes intézménynek. Alapítói közül azonban senki sem láthatta előre, hogy a politikai kényszer és a gazdasági gondok oly nehéz évtizedei következnek majd, amelyek még az oly nagy jelentőségű Tiszaparti várost is súlyos megrázkódtatásokba sodorják.

Visszapillantva erre a küzdelmes öt évtizedre, láthatjuk, milyen nagy munkát teljesítettek azok az emberek, akik mindenféle csapás ellenére sem vesztették el soha bátorságukat és munkakedvüket, hanem a jövőbe vetett törhetetlen hittel és reménységgel folyatták a munkát. Ők tudták, hogy jönnie kell annak a napnak, amelyen a magyar nemzet ereje, amelyet gyengíteni ugyan lehet, de elpusztítani soha, a kiegyenlítő isteni igazságosság védelme alatt fel fog támadni.

Engedjék meg, hogy a férfiak előtt ma teljes tisztelettel hajoljak meg. Ők csendes hősök voltak.

Szeged városának és az ő szép jövőnek eléje tekintő Kereskedelmi- és Iparkamarájának szólnak legszívélyesebb jókívánságaim.

Engedjék meg továbbá, hogy e jókívánságaimmal kapcsolatban azonnal hálás köszönetet mondjak mindazokért a szíves jótanácsokért is, amelyeket a konzulátus, továbbá mindazokért a személyes tanácsokért és értékes útmutatásokért, amelyeket én magam kaptam a kereskedelmi és iparkamarának az oly nagy tudású és széles ismeretkörrel rendelkező vezértitkárától, dr. Tonelli Sándor úrtól. Kampf német konzul.

Vértes Miksa, a kamara volt elnöke a jubileum alkalmából a következő sorokat intézte a kamarához:

A Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara Tekintetes Elnökségének, Szeged.

Fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából szívből üdvözlöm a szegedi kereskedelmi és iparkamarát.

A kamara története szerint 1926. június 19-től 1938. január 20-ig — tehát majdnem 12 évet — épen a szegedi kereskedelmi és iparkamara elnökségében töltöttem el és ezért úgy érzem, hogy nálamnál jobban senki sem értékelheti a kamara érdekképviseleti munkájának nagy jelentőségét, különösen azért, mert mindig úgy tekintettem a kamara életét és munkáját, mint szabad kereskedő és iparos polgároknak önfegyelmezett tevékenységét, amely mindig az érdekelttség tekintélyének emelését és a kamara csorbítatlan autonóm munkájával a többi foglalkozási ágak közötti harmónia megteremtését célozta.

A szegedi kamara ebben a tradicionálisan küzdelmes hivatásában az elmúlt 50 év alatt becsülettel és teljes önzetenséggel vette ki részét, melynek az egész érdekelttség eredményét látta.

Engedjék meg, hogy az 50 éves jubileum alkalmából a magam részéről ezúton adjam át a kamara érdemes elnökségének, a kamara minden egyes tagjának és tisztikarának őszinte üdvözlőmet. Szeged, 1940. február 9. Kiváló tisztelettel: Vértes Miksa.

Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés nevében *Nagybákay-Sesztina* Jenő elnök és *Balkányi* Kálmán dr. igazgató a következő táviratot intézték *Rainer* Ferenc kamarai elnökhöz:

Te, aki apádtól, nagyapádtól örökölted kamarai intézmény megbecsülését, tolmácsold az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés vezetősége és minden egyes tagja meleg jókívánságait jubiláló kamarád előtt. Küldöttsegünk ott lesz díszülésem, ünnepi szónokunk Fejes László hirtelen megbetegedett, velünk együtt kéri kimentését Isten áldása legyen munkáton *Omke, Nagybákay-Sesztina, Balkányi.*

Megható táviratot intéztek a kamarához a *bácsalmási, mélykúti és szeghalmi ipartestületek*, melyeknek képviselői a hófúvás miatt nem tudtak Szegedre bejönni. Mindhárom testület biztosította a kamarát, hogy lélekben együtt éreznek az ünneplő közönséggel.

Kimentésüket kérték és részint levélben, részint táviratban köszöntötték még a kamarát:

Hegedűs Lóránt, ny. pénzügyminiszter, a Takarékpénztárak és Bankok Egyesületének elnöke,

vitéz *Silley* Antal hadtestparancsnok,

baiczai *Beliczey* Miklós, Békés vármegye főispánja,

Vejley Ferenc, ny. miniszteri osztályfőnök, a Közérdekeltiségek Felügyelő Hatóságának alelnöke,

György Ernő dr., az Országos Hitelvédő Egylet igazgatója,

nemes *Fejes* László kamarai alelnök. Győr.

özv. *Kulinyi* Zsigmondné, a kamara első főtitkárának özvegye,

Vargha Gyula dr. polgármester, Gyula

Bécsy Bertalan dr. polgármester, Makó

Meixner Ernő dr. kamarai főtitkár, Győr

Magy. kir. mezőgazdasági vegykísérleti és paprikakísérleti állomás,
Szeged

Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesülete, Budapest

Alföldi Utazók és Kereskedők Egyesülete, Szeged

Kereskedelmi testület, Hódmezővásárhely

Kereskedelmi Csarnok, Békéscsaba

Orosházi kereskedelmi kör, Orosháza

Ipartestület, Baja

„ Battonya

„ Gyoma

„ Mezőberény-Köröstarcsa

Pécsi Kereskedők Testülete, Pécs

Országos Mérnöki Kamara, Budapest

Magyar Textilgyárosok Országos Egyesülete, Budapest

Országos Hitelvédő Egyeslet, Budapest

Magyar Mérnök és Építész Egyeslet szegedi osztálya

Angol-Magyar Jutafonó és Szövőgyár Rt., Szeged

Szegedi Kenderfonógyár Részvénytársaság, Szeged

Dorn I. J. gépgyár, Békéscsaba és még számosan.

*

Rainer Ferenc elnök megállapítja, hogy több felszólaló nem jelentkezett, miért is köszönetét fejezi ki az összes felszólalóknak és megjelenteknek, hogy részvételükkel a kamara jubileumát országos jelentőségű ünneppé avatták. Kéri a gyűlés közönségét, hogy az ülés befejezése előtt a nemzet imádságát, a Himnuszt állva hallgassák végig.

10. Az egyesített polgári és iparos dalárda elénekli a Himnuszt, mire a gyűlés véget ér.

K. m. f.

RAINER FERENC s. k.
elnök.

TONELLI SANDOR s. k.
főtitkár.

Hitelesítjük:

begavári BACK BERNÁT s. k.
kamarai tag

BRUCKNER EDE s. k.
kamarai tag

FÜGGELÉK.

A közgyűlés lezajlása után a kamara a Hungária szállóban közel négyszáz terítékes közebedet rendezett, amelyen a következő felszólalások hangzottak el:

Rainer Ferenc elnök: Nagyméltóságú Miniszter Ur! Mélyen tisztelt Uraim! A ma délelőtt tartott jubiláris közgyűlésen, amelynek ünnepi jelentőséget kölcsönzött a magyar közélet annyi kiválóságának megjelenése, az ötven esztendő történetéről szóló beszámolójában azt említette a kamara főtitkára, hogy a gondviselés különös kegyelme folytán a szegedi kamara volt az egyetlen a magyar érdekképviseltek között, amely az országot elborító vörös áradat idején, mint magyar intézmény változatlanul tudta folytatni működését. A kamara történetének ez a csodásan szerencsés véletlene egybeesett a magyar történelem megújulásának és a nemzeti feltámadásnak nagy eseményével. Mi szegediek örökké büszkéek leszünk rája, hogy ennek a nemzeti megújulásának Szeged volt a kiinduló pontja és hogy innét in-

dult el hivatásának nagy útjára a nemzeti hadsereg vezére, Magyarország kormányzója, Horthy Miklós. Csaknem két évtized elteltével minden magyar hódolattal és hálával tekint az ő személye felé. Az ő egyénisége, az ő bölcsessége jobb jövőnknek legbiztosabb záloga. A köszöntés első szava őt illeti. Poharamat emelem vitéz nagybányai Horthy Miklósrá, Magyarország kormányzójára és kérem az Uristent, hogy őt mindnyájunk javára sokáig éltesse!

Pongrácz Albert alelnök: Kegyelmes Uram! A szegedi kereskedelmi és iparkamara mai ötven éves jubileuma alkalmával önkéntelenül felvetődik azon gondolat, hogy ezen ötvenéves számot mint értékmérőt részletesebben analizáljam.

Az ötven év a férfinél a munkaképesség teljességét jelenti, kamaránk szempontjából nézve pedig azt, hogy azok, akik ötven évvel ezelőtt szükségesnek tartották a kamarának létesítését, bölcs előlátással néztek már akkor a jövőbe, mert hisz épen ezen elmúlt ötven esztendő, de főleg a mai jubileumunk kétségtelenül igazolja kamaránk életképességét, szükségességét és hogy a kamara ezen elég változatos ötven esztendő mindenféle gazdasági, politikai, kulturális és egyéb változásait, hogy sikeresen leküzdötte és hivatásának teljesen megfelelve jelenleg itt áll, képesítést és jogot nyer arra, hogy a mai ünnepen megkérje Nagyméltóságodat, hogy mondja ki, hogy a kamara érettségi vizsgáját ma jó sikerrel letette és ennek alapján főiskolai tanulmányait folytathatja.

Ezen főiskolai tanulmány folytatására, különösen a most kibontakozó különféle gazdasági rendszerkísérletek közepette, szükség is lesz és boldogan megyünk abba a főiskolába, amelynek egyik vezető tanára épen Nagyméltóságod, aki személyében egyesíti a kereskedelmi és iparügyi minisztériumok vezetését, amely körülményt a szegedi kereskedelmi és iparkamara, tehát szintén két foglalkozási ágat magába foglaló testület további fejlődése szempontjából jó ómennek tekintek, de másrészt mint tudós tanárra bizalommal reabízzuk magunkat Nagyméltóságod további tanítására és vezetésére, mert személyében egyesíti a jó tanár két tulajdonságát, azét, aki tudásának és szellemének kincses tárházát éveken át nyújtotta a tudományszomjas felnövekvő ifjú magyar nemzedéknek és azét, aki mint kutató tudós ténymegállapítást csak akkor fogad el, ha az okozatnak összes okait tudományos felkészültségével megvizsgálta és annak helyességét megállapította.

Tisztelettel megkérem ezért, legyen ennek a most főiskolás hallgató korban lévő szegedi kereskedelmi és iparkamarának továbbra is jó tanára és készséggel fogadom, hogy a kamara, mivel látja, hogy minden cselekedete, minden ténye izzó magyar hazaszeretettől áthatott szívből fakad, ez a kamara ugyanilyen izzó magyar lelkesedéssel fogja támogatását fogadni és felhasználni annak a nagy magyar közös célnak elérése érdekében, amely cél elérése érdekében Nagyméltóságod pihenést nem ismerve állandóan foglalkozik: a nagy és boldog magyar jövőért.

Varga József dr. magy. kir. ipar-, kereskedelem- és közlekedésiügyi miniszter: Mélyen tisztelt Uraim! Fogadják mindannyian őszn-

te köszönetemet azokért a meleg szavakért, amelyeket a kamara igen tisztelt alelnöke hozzám intézni szíves volt. Legyenek meggyőződve róla, hogy nagyra értékelem az önök bizalmának megnyilvánulását, amely az ötven éves kamarának jubiláris közgyűlésén és a most elhangzott szavakban jutott. Viszonzásul én is sikert és szerencsét kívánok az immár főiskolás sorba jutott kamarának további működéséhez.

Engedjék meg azonban nekem, hogy néhány keresetlen szóban reflektáljak a közgyűlésen elhangzott kívánalmakra és kérdésekre. Nem abban a sorrendben teszem, amint ezek elhangzottak, hanem amint emlékezetemben megrögződtek. Elsősorban Tonelli barátomnak a kamara reformját sürgető szavaira szeretnék néhány szóval felelni, annál is inkább, mert ez a kérdés az utóbbi időben tényleg sokszor foglalkoztatta a közvéleményt.

A kamarai reform negyvenegy év óta nem valósult meg, de ha mostanáig vártunk, akkor még várhatunk rövid ideig. Ha a kamarák eddig jól megfeleltek a hivatásuknak, ez legjobban mutatja, hogy az alapok helyesen voltak megválasztva. A kamarák tekintetében azonban a kormány legrövidebb időn belül elhatározó lépésre készül, amely lényegesen fogja a kamarák munkaterületét érinteni. De nem lehet a gazdasági életet minden részében felforgatni. Helyesen mondotta azonban a közgyűlésen elhangzott beszédében Tonelli barátom, hogy az átszervezéshez semmiféle idegen mintát nem szabad használni, mert idegen minta utánzása tartós eredményt nem hozhat. A magyar ember jellemével és szabadságszeretetével semmiféle oktroj és ököl össze nem egyeztethető. A magyar ember gondolkozását semmiféle kényszerbe nem lehet beszorítani. Az átszervezést tehát, a magyar módján, a magyar lelkeség alapján magyarul kell megoldani.

Az egyik felszólaló úr beszédében igen érdekesen foglalkozott a szövetkezetek és a kereskedelem egymáshoz való viszonyával. A szövetkezetek iránt elismeréssel adózom, ha saját területükön működnek. De meg kell mondanom, hogy fontosabbnak tartom az egyéni invenciót. Nagyobb és biztosabb magyar gazdasági élet az egyéni munkán keresztül érhető el.

A szövetkezet válságos helyzetbe kerülhet s akkor segíteni kell, de a magángazdaság alapjai biztosabbak. Az egyetlen cél, amelyért én dolgozom, a nagyobb, az izmosabb, a terjedelmesebb magyar gazdasági élet. Ha a magyar népet fel akarjuk emelni mostani elesettségéből, azon kell dolgoznunk, hogy a magyar ne csak sínylődő kisgazda és altiszt legyen ebben az országban, hanem vezető réteg. Ebben a munkában a küzködő, a gondok között élő kereskedő és iparos egyéni munkáját nem tudom nélkülözni, sőt minden erőmmel támogatom őket.

Amikor a kereskedői haszonkulcs kérdésével foglalkozom, nem csatlakozom a demagógiához, amely a kereskedelmet felesleges és vérszipolyozó tevékenységnek bélyegzi. A kereskedelemre szüksége van annak a nemzetnek, amely nagyobb és erősebb akar lenni. De a kereskedőnek tudni kell a haszonkulcsot alkalmazni, tudni kell, hogy hol kezdődik az árdrágítás és hol végződik a kereskedő tisztességes haszna. A kormány ezért foglalkozik a kereskedői haszonkulcs megállapításának problémájával.

Én mindenkit felkarolok, aki elsősorban a magyarságért és nem önmagáért dolgozik. Meggyőződésem, hogy Európának ezen a területén csak a magyar lelkület teremthet egységes államformát és békét. És kérek mindenkit, hogy a válság következtében reánk kényszerített intézkedésekben senki se lássa a gyűlölet vagy bosszúvágy megnyilatkozásait, mert a kormányt nem gyűlölet és nem a bosszú vezérelte, hanem a „pro magyar” gondolat. Humanizmusunk elsősorban az árnyékos oldalon élő magyarságnak szól. Egy nemzetnek a vezetéséhez kemény elhatározás is szükséges. A gazdasági életben a vesztésünk vért a gyengébb és vértelenebb egyed számára s ebből az átalakulásból megbékélt, izmosabb, nagyobb Magyarországnak kell kialakulnia, amelyben mindenkinek, aki magyar és elsősorban a magyarságáért dolgozik, nagyobb darab kenyeret kell kapnia.

Vitéz *Barczy* Gábor felsőlházi tag, a budapesti kereskedelmi és iparkamara alelnöke: Ha végiglapozzuk *Tonelli* Sándor dr. igen tisztelt barátomnak a szegedi kereskedelmi és iparkamara ötven éves jubileuma alkalmából megírt rendkívül érdekes és értékes könyvét, úgy abból nemcsak az elmúltak történetét olvashatjuk ki, hanem a jövőre vonatkozó értékes tapasztalatokat is levonhatjuk. *Tonelli* könyve alapján meg kell állapítanunk azt, hogy a szegedi kamara megalakítása az első időben még a kereskedők és iparosok részéről is ellenszennyvel találkozott. A kamara mindjárt működése kezdetén bölesen felismerte, hogy eredményes érdekképviselési munkát csak akkor fog tudni folytatni, ha először megszervezi a kereskedőket és iparosokat és ennek következménye volt az, hogy a kamara vezetősége mindjárt hozzáfogott az ipartestületek felállításához és a kereskedőknek egyesületbe való tömörítéséhez. Felismerte a kisemberek érdekei felkarolásának fontosságát és épen ezért karolta fel kezdettől fogva a kisiparosság ügyét. A szakoktatás, iparpártolás és iparfejlesztés során kifejtett eredményes tevékenységével párhuzamosan haladt a szociális irányú munka s ha a könyv illusztris szerzője elfogódottan veti fel a kérdést, hogy saját kamarájának működéséről tud-e elfogulatlan kritikát mondani művében, úgy mi teljes tárgyilagossággal megnyugtathatjuk őt és megerősíthetjük, hogy a vezetőség „a vicinális érdekeken felülemelkedve, a kamarát az egyetemes szempontoknak és az általános magyar közgazdaságnak szolgálatába állította” és ötvenéves működése során „a szegedi kamara nemcsak megtartotta, hanem öregbítette is hírnevét és elismert pozíciót vívott ki magának a magyar érdekképviseltek sorában.”

Tonelli barátom kifejti, hogy az „első időben a kamara kifejezéséhez nagyon sok jelszószerűség tapadt, azzal a mellékízzel, hogyha másnak van kamarája, miért ne legyen nekiünk is?” A jelszószerűséget a kamara ötven éves működése során bőséges tartalommal töltötte ki, de a könyvnek ebből a megjegyzéséből mindjárt azt látjuk, hogy ezt a jelszót ma is bőségesen kopírozzák. Minduntalan találkozunk azokkal a törekvésekkel, amelyek arra irányulnak, hogy legkülönbözőbb foglalkozáshoz és élethivatásokhoz tartozók szorgalmazzák saját külön kamarájuk megalkotását. Kétségtelen, hogy ennek a törekvésnek egyik mozgatója az a tapasztalat, amelyet keres-

kedelmi és iparkamarák hosszú, évtizedes működéséből az egész közvélemény és az egész kereskedelem leszűrhetett.

Az a kitartó munka, a kereskedelem és ipar érdekeinek becsületes szolgálata, amely a kereskedelmi és iparkamarák működését jellemzi, tetszetőssé és kívánatossá tette a kamarák fogalmát. Elvitáztatatlanul így is van, le kell azonban szögezni azt az igazságot is, hogy nem a szó, nem az elnevezés, hanem a tartalom a fontos.

A kereskedelmi és iparkamarák működése a kamara szót erkölcsi tőkévé változtatta át; a kamarai intézmény erős vára lett az egész közgazdaságnak és a kamarák működését a magyar gazdasági élet eredményes és önzetlen szolgálata emelte arra a magaslatra, ahova ma mindenki elismeréssel tekint fel. Emellett a szegedi kereskedelmi és iparkamara az autonomia védelmével mindenkor átértéztte, hogy 30.000 iparos és 20.000 kereskedő érdekeinek, boldogulásának és sorsának intézője és irányítója s hogy ebbeli hivatását fényesen oldotta meg, azt ötvenéves történetének áttanulmányozása legtelteljebb mértékben igazolta.

Ez a tapasztalat váltja ki azt a meggyőződést, hogy a kereskedelmi és iparkamarák oly jól bevált intézményét nem szabad megbontani és kísérletezéseknek feláldozni. Még pedig nem kamarai öncélúságból fakad ez a meggyőződés, hanem az egyetemes magyar közgazdasági érdek teszi szükségessé ezek további fenntartását.

Természetszerűleg nem lehet arról szó, hogy a megváltozott életkörülmények és társadalmi berendezkedések ne tennék szükségessé ez intézményeknek fokozottabb hozzájárulását a való élet követelményeihez, ha azonban reformokról beszélünk, úgy arra kell ügyelnünk, hogy a lényeg változatlan megtartásával alkalmazkodjunk formákban a magyar közgazdasági élet követelményeihez s ebből a szempontból örömmel hallottuk a díszközgyűlés során Varga kereskedelmi és iparügyi miniszter úr önagyméltóságának azt a helyes meghatározását, hogy tulajdonképpen nem kamarai reformra van szükség, hanem a kamarai intézmény továbbfejlesztésére. Ennek a továbbfejlesztésnek munkájához irányt adnak azok a bőséges tapasztalatok, azok a szép eredmények, amelyek az 50 éves szegedi kamara működésében ép úgy kifejezésre jutnak, mint általában az összes magyar kereskedelmi és iparkamarák eddigi működésében.

Amikor nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy a szegedi kamara körzetébe tartozó kereskedőket és iparosokat, a kereskedelmi és ipari érdekképviselőket, a szegedi kamarát, annak vezetőségét felköszöntsem, legelsőszoban meleg kartársi szeretettel üdvözlöm a kamara jelenlegi illusztris elnökét, Rainer Ferenc barátomat, akinek már apja és nagyapja is vezető tényezője volt a szegedi kamarának, meleg szeretettel üdvözlöm továbbá valamennyi munkatársát is.

Szeged a magyar történelemben irányt mutatott. Kossuth lánglelkű szavai: „Szeged népe hazánk büszkesége“ nyomán indult meg a 48-as honvédség felállítása. A nagy árvíz megmutatta, hogyha mindjárt királyi kezdeményezésre, de valóságban saját erejéből épült újjá a mai gyönyörű szép Szeged városa. A világháború és az azt követő összeomlás után, innen Szegedről indult meg az új ország-építés munkája és innen indult el az új nemzeti hadsereg élén a fővezér, aki visszahódította Magyarországot a magyarságnak.

Szeged városa az utolsó években óriási fejlődésen ment keresztül, amelyet saját nagy erőfeszítésén és áldozatkészségén kívül volt képviselője, néhai gróf Klebelsberg Kunó hatalmas támogatásának köszönhet. Ma Szeged városa újból abban a kedvező helyzetben van, hogy a magyar közgazdasági élet vezéregyénisége, Varga kereskedelmi és iparügyi minisztert tisztelheti képviselőjének, azt a minisztert és azt az embert, aki ismeri az életet és annak szükségleteit, melegszívű támogatója minden nemes törekvésnek, harcosa a fejlődésnek és erős bástyája a keresztény magyar nemzeti gondolatnak. Az ő irányításában kívánok a szegedi kereskedelmi és iparkamarának is további sikerekben gazdag jövőt és működést és az az óhajtásunk, hogy Szeged necsak Délmagyarország kamarája legyen, hanem mielőbb Nagymagyarországé.

Radó Rezső dr. magy. kir. kormányfőtanácsos, a debreceni kereskedelmi és iparkamara főtitkára: Nagyméltóságú [Miniszter Úr, Mélyen tisztelt uraim! Engedjék meg, hogy pár percre igénybe vegyem szíves türelmüket. Nem is beszélhetek sokáig, mert egyfelől időelőirányzatom szigorú felügyelő hatósága, Árkay őméltósága már kényszerítő, bár természetének megfelelően tartós kárt nem okozó fegyverét is nekem szegezte, másfelől pedig a szegedi kamara vendégszerető sínautója negyven perc múlva már indul és Budapestre szállít bennünket.

A vidéki kamarák és különösbbe még a debreceni kamara nevében üdvözlöm a jubiláns szegedi kamarát s mint Debrecen polgára, különösen nagy örömmel hallottam a miniszter úr őnagyméltóságának ajkairól az esetleges reformoknál a száz százalékos magyar szempontoknak érvényesítésére vonatkozó kijelentést. A teljes magyar életet kívánó Debrecen elment 49-ig és itt érdekesen találkozik össze a miniszter úr őnagyméltósága és Debrecen, mert megbocsát Barczy Gábor tisztelt barátom a kijavításért, Varga József miniszter úr őnagyméltósága nem ötvenes, hanem negyvenkilences.

Szó esett ma a kereskedelmi és iparkamarákról és azok reformjáról. Méltóztassanak megengedni, hogy néhány szóval én is, aki évtizedek óta foglalkozom ezzel a kérdéssel, hozzászóljak. Szerény meggyőződéseim szerint nagyon kitűnő, tökéletes törvénynek kell lennie annak a Deák Ferenc felügyelete alatt alkotott 1868. évi VI. t.-c.-nek, amely lehetővé tette, hogy a magyar kereskedelmi és iparkamarák a megváltozott idők során a folyton változó helyzetekben és változó feladatoknak olyan jól tudjanak eleget tenni, mint ahogy ma a legilletékesebb tényezőtől, a miniszter úr őnagyméltóságától hallottuk.

A törvények, jogszabályok csak a kereteit szabhatják meg egy intézménynek, csak az a fontos, hogy a kamarák számára biztosítsák az önkormányzatot; az életet az intézményekbe, a kamarákba, azok működésébe, az intézményt vezető, az intézmény szolgálatában dolgozó emberek lelke, akarata, munkája és odaadó munkakészsége önthet.

A hivatott bírálók szerint a magyar kereskedelmi és iparkamaráknál és így a most ünneplő szegedi kamaránál is mindig az oda-

